

I SKYTTEGRAV OG FANGENSKAB

ERINDRINGER FRA
VERDENSKRIGEN

AF
ANDREAS CHR. PETERSEN
FORHV. MENIG VED MARINE-INFANTERIETS
STORMTROP

1 9 2 8
F. C. EGGERT'S BOGTRYKKERI
SØNDERBORG

Søkealsamling

08.98919

1914

ex 1

γ 58.8.a.

(1994)

Andreas Chr. Petersen

Forhv. Menig ved Marine=Infanteriets Stormtrop

 a Skæbnen ogsaa havde bestemt mig til at deltage i Verdenskrigen, har jeg besluttet at nedskrive mine Erindringer om denne triste Tid. Først vil jeg dog gøre Læseren opmærksom paa, at jeg med Forsæt undlader alle Datoer, da jeg paa Grund af Hukommelses-svækkelse — en Følge af Krigen — ikke kan huske de fleste af dem. De enkelte Datoer er heller ikke af væsentlig Betydning.

Jeg blev taget til Marine-Infanterist og sammen med mange andre i min Alder sendt til Wilhelms-haven. Indkaldelsen, den slemme „røde Seddel“, bragte Ordre til at møde i Flensborg paa Junker-hohlwegkasernen den 28. Februar 1917.

Paa Banegaarden i Flensborg blev jeg modtaget af min Søster, hun gav mig en Madpakke til Rejsen. Hun ledsagede mig til Kaserneporten, hvor vi tog Afsked med hinanden. Det var ikke tilladt, at hun gik med ind paa Kasernegaarden. Min Søster græd, og jeg selv maatte tage mig sammen for at holde mig tapper. Vi vidste jo ikke, om vi skulde se hinanden mere. Afskeden var vel nok tungere af den Grund, at vi hverken havde Far eller Mor. En Underofficer gjorde mig paa en ret brutal Maade opmærksom paa at det var paa Tide, at jeg kom ind ad Porten. Vi rev os saa løs med det gensidige Løfte, saa ofte som muligt at lade høre fra hinanden. Saa skiltes vi, tunge om Hjertet, en Adskillelse, der varede, saa vidt jeg husker, sytten Maaneder.

Jeg blev forbavset over den store Menneskemængde paa Kasernegaarden, de fleste var unge ligesom jeg, men deriblandt ogsaa nogle ældre Mænd, der maatte være gifte. Men Krigen gør jo ingen Forskel. Vore Navne og Numre blev nu raabt op og vi blev stillet op i den deraf følgende Orden. Hvor længe vi stod ved jeg ikke, men hos mig begyndte Trætheden at gøre sig gældende. Det lavede en Smule op, da en af de unge begyndte med at spille paa en Mundharpe, en lille Gruppe istemte Nationalsangen „Deutschland, Deutschland über alles“, og saadan gik Tiden, indtil vi skulde transporteres sydpaa med Toget. Det mest interessante paa Rejsen var Farten over Kielerkanalen. Denne mægtige Højbro gør et stærkt Indtryk paa den, der ikke har været saa langt omkring. Broen er et teknisk Størværk. I en stor Sløjfe kører Toget op ad en Vold, stadig stigende, indtil det har naaet den nødvendige Højde for at køre over Broen.

Hinsides Kanalen er Forholdet det samme. Ud fra Togets Vinduer ser man Kanalen og hele Landskabet med Rendsborg By i Fugleperspektiv og alt dernede ses i Legetøjsformat. Broens Underflade er 44 m høj og de største Krigsskibes Master kan gaa under den.

I Altona blev vi kommanderet ud af Toget, hvor vi fik Mad fra et dertil særligt indrettet Militærkøkken. Der kom jo stadig Militærtransporter, der skulde have Forplejning. Maden var god og den lettede godt paa Humøret, der oprigtig talt var sunket tæt ned til Nulpunktet. Efter Bispisningen satte Toget sig atter i Bevægelse, og det var Aften, da vi naaede Wilhelmshaven. Her var vort Bestemmelsessted, hvor Uddannelsen skulde foregaa.

Kasernen laa et godt Stykke Vej fra Banegaarden. En Afdeling Soldater, der modtog os ved Toget, førte os derhen. Kasernen var en stor ny Bygning, delt i flere Afdelinger og beliggende paa en saadan Maade, at Bygningerne omsluttede en stor Plads, der blev benyttet til de daglige Øvelser. Vi blev fordelt i forskellige Stuer med 20 til 30 Mand i hver. Her

mærkede vi først, at vi var kommet under tysk Disciplin og den var temmelig haard. Man maatte tro, at det var d' Herrer Sergenter og Underofficerer en særlig Glæde at pine og chikanere os troskyldige Rekrutter. Endelig kom Spisetiden og gjorde en foreløbig Ende paa den ofte taktløse Kommandotone, der var særlig typisk for den tyske Underofficer.

Suppen var rigtig god; den serveredes i smaa Blikskaale, som vi havde faaet udleveret. Jeg sov ikke godt den første Nat og Dagen begyndte igen næste Dags Morgen Kl. 4. Den begyndte med Kursus i Sengeredning. Hvad det betyder, er der vist ingen der kan gøre sig nogen Forestilling om, der ikke har været tysk Soldat. Overdynen, hvis man maa kalde den saadan, bestod af tre Dækkener, der blev lagt sammen i et Betræk. Men at faa de tre Dækkener ind i Betrækket uden at de fik en eneste Folde var et Kunststykke, der kunde faa den bedste Soldat til at fortvivle. Efter at jeg havde lavet om tre Gange, lykkedes det mig endelig at blive færdig, men „det var ikke noget at rose sig for“, sagde Underofficeren. Det meste af Dagen gik med at blive iført Kejserefs Klæder. En for en maatte vi ind paa Monderingsdepotet for at modtage de forskellige Udrustningsgenstande. Jeg var saa heldig at faa noget, der saa nogenlunde passede, undtagen Felthuen, der gik mig helt ned over Ørene. „Den passer mig ikke“, vovede jeg at sige, men det skulde jeg ikke have sagt; thi med en Bunke af de mest udsøgte Skældsord — Udtryk, jeg ikke kan gengive her — blev jeg jaget paa Døren. Det blev os tilladt at bytte om med vort Tøj indbyrdes, saa vi til sidst fik alt til at passe alligevel.

Nu fulgte der nogle Uger, jeg ikke saa let vil glemme paa Grund af den Behandling og de Strabadser vi blev Genstand for. Klokken 4 om Morgenen blev der vækket, og naar vi gjorde Forsøg paa at lure et Øjeblik efter, blev vi snart bragt paa andre Tanker. Lige efter at Raabet „Aufstehen“ var drønet gennem Stuen og Døren var bleven lukket igen, blev den i

samme Øjeblik atter revet op, og jeg skal love for, at vi fløj ud af Sengen. Underofficeren traadte frem i Stuen og kommanderede: „Ud af Sengen!“ Næppe var vi kommet ud af Sengen, før vi blev kommanderet i den igen. Efter at dette var sket en tre-fire Gange, lod han os i Fred, men jeg tror ikke, at nogen af Kammeraterne følte sig søvnig efter en saadan Morgen-gymnastik. Naar Sengen var redt paa en tilfredsstilende Maade og Kaffen var drukket, havde vi en Time „Instruktion“ (teoritisk Uddannelse) og fra Kl. 8 til 12 Eksercits. Efter en Middagstid var der igen Øvelse til Kl. 5 og derefter en Pudsetime. Kl. 9 skulde vi til Sengs. Saadan gik Dagene, der var ikke stor Forandring i Programmet, naar man undtager de større Feltøvelser.

Efter fem Ugers Forløb rygtedes det, at vi kunde regne med at blive sendt til Belgien. Af militæriske Grunde blev Bestemmelsesstedet holdt hemmeligt, for at vi ikke skulde meddele det til Hjemmet i vore Breve. Det viste sig snart, at Rygtet var begrundet; thi sidst i den sjette Uge fik vi vor feltmæssige Udrustning og 150 skarpe Patroner udleveret.

Det var underlige Følelser, der listede sig ind i Sindet; længere bort fra Hjemmet, og hvorhen behøvede vi ikke at spørge om. Maalet var „Fronten“, hvor Døden lurede paa os, dette Maal kunde vi nu engang ikke komme uden om.

Med fuld Oppakning, skuldrer Gevær og med Musik i Spidsen marscherede vi til Banegaarden. Fra alle Vinduer i Gaderne tilvinkede man os et Farvel, for manges vedkommende det sidste. Vi kom ind i Toget og rullede afsted til Belgien. Turen gik over Köln og Aachen, med Ophold paa forskellige Stationer, hvor vi fik vor Forplejning. Her vil jeg fortælle om en lille Episode der indtraf i vor Kupa. Da vor Køretur vilde vare ca. to Døgn, maatte vi indrette os det saa bekvemt som muligt, for at vi om Natten kunde faa en Smule Søvn. At faa Liggeplads til otte Mand var ingen Smaating. Et opfindsomt Hoved fandt saa paa at binde et Stykke Teltug fra det ene

Pakkenet til det andet og derved skaffe Plads til to Mand. I hvert Pakkenet laa en Mand, en paa hver Bænk, to paa Gulvet, og saaledes fik vi alle otte en Liggeplads. Men omkring Midnatstid lød et stort Skrig. Teltdugen brast og de to Mand styrtede ned paa dem, der laa paa Gulvet. Heldigvis kom ingen alvorligt til Skade, kun nogle ømme Steder var Følgen af Uheldet.

Med underlige Følelser passerede vi den belgiske By Löwen. Som Læseren sikkert ved, blev denne smukke By tildels ødelagt, og den frembød et sørgeligt Billede. Vi begyndte allerede at gøre os en Forestilling om de Rædsler, vi gik i Møde. Trætte og ømme i alle Lemmer kom vi til vort Bestemmelsessted, den belgiske By Brygge.

Vi ankom ved Aftenstid og fik nærmest et skummelt Indtryk af Byen. Man havde fra første Øjeblik Følelsen af at være i en fjendtlig By. Ingen venlig Hilsen fra Vinduer, og ingen Begejstring fra Befolkningens Side, som da vi forlod Wilhelmshaven. Her blev vi indkvarteret i en Kaserne, der laa i Udkanten af Byen, en meget gammel Bygning, der paa ingen Maade kunde byde det vi var vant til. I saadanne Tider kan der ikke tages Hensyn til Bekvemmeligheder. Stuerne var store og rummelige, men uden mindste Spor af Hygge. Det var en elendig Søvn den Nat. Haardt Leje paa toetagede Senge. Naar en rørte sig knarkede Sengen, og den anden blev vaagen, og Natten svandt med urolig Søvn. Men hvad kan man ikke alt vænne sig til! —

Vi havde faaet andre Befalingsmænd, der nu skulde se, hvad vi havde lært under vort Garnisonophold. Øvelserne faldt temmelig tilfredsstillende ud og varede uafbrudt i tre Timer. Jeg har ofte tænkt paa, hvad Nytte de Øvelser egentlig skulde være til, da jeg saa godt som aldrig har haft Brug for dem i selve Fronten. Det var maaske for at opretholde Disciplinen. I henvend otte Uger blev vi nu arbejdet godt igennem ude paa den store Eksercerplads, som vi i Almindelighed kaldte „Slibestenen“. En Ting

Heidegger

blev der særlig lagt Vægt paa, det var Øvelsen med Haandgranater. Det gav mig ofte Lejlighed til at udmærke mig, da jeg altid har været en ivrig Sportsmand.

En Dag, da vi stod opstillet paa Kasernepladsen, kom en Officer fra Stormtropperne for at udsøge nogle af de bedste Haandgranatkastere til sit Kompagni. Der blev en halv Snes Mand udpeget, og til dem hørte jeg. Efter at vi var blevet undersøgt af en Læge, pakkede vi ved Middagstid vore Sager, og begav os til vor nye Troppeafdeling, der laa i en lille By ved Navn Den Haan. Troppeafdelingen, der talte omkring 300 Mand, var indkvarteret i et stort Badehotel med 62 Værelser i tre Etager. Mit foreløbige Ophold blev mig anvist paa Værelse Nr. 61 sammen med syv Kammerater. Den Uddannelsestid, jeg her gik i Møde, udgør et Afsnit i min Soldatertid, jeg ikke ønsker at gøre om igen. Disciplinen var meget haard og den mindste Forseelse blev straffet med Arrest eller Strafeeksercits. Hvad det særligt kom an paa ved denne Trop, var Overvinning af Forhindringer, Brug af Haandgranater og at indtage en fjendtlig Skyttegrav paa en hurtig, og med dette Formaal for Øje, særlig Fremgangsmaade. Til disse Øvelser havde vi en Plads, der var en tro Kopi af selve Slagmarken, og for at vænne os til Ilden, blev der skudt med skarpe Granater af vore smaa Kanoner, saaledes at Granaterne faldt ned i en Skyttegrav ikke langt fra os. Denne Grav markerede den fjendtlige Stilling mod hvilken vi gik frem med skarpladte Haandgranater. Derved fik vi en lille Forsmag af det, der foregik derude i forreste Linie.

En Dag, da vi kastede med skarpe Haandgranater, var der en Kammerat, der med Haanden slog mod Bagklædningen af Skyttegraven, og som Følge deraf tabte han Haandgranaten. Da den maatte eksplodere i Løbet af fem Sekunder, var der ikke Tid til at kaste den over Brystværnet. Vi flygtede til alle Sider, men Manden, der havde tabt den, kastede sig ned paa den. Han blev saa ilde tilredt — Underlivet

var revet op — at han døde kort efter. Om han har været ked af Livet, eller om han har gjort det for at redde Kammeraternes Liv, fik vi ikke at vide, da han ikke kom til Bevisthed før han døde. Senere er vi blevet Vidner til endnu værre Ting, men alligevel gjorde denne Ulykke et saa dybt Indtryk paa mig, at jeg i lang Tid ikke kunde gøre mig fri for dette Syn.

Pludselig fik vi Nys om, at der skulde sendes Stormtropper ud til Fronten for at tage en fjendtlig Stilling ved Yserkanalen. Vi var nu spændt paa, hvem der skulde komme med. For manges Vedkommende var det ikke første Gang, men vi var mange, der ikke havde været med endnu. Jeg hørte med til de udvalgte; vi fik udleveret Haandgranater og skarpe Patroner. Vor Kaptajn, der var Soldat til Finger-spidserne, holdt en Revue over de udvalgte. Transporten til Fronten foregik om Natten i Lastbil, for at vi kunde være friske, naar vi skulde udføre Be-driften. Med blandede Følelser nærmede vi os Kamp-linien. Da Bilerne havde kørt os saa langt frem som Vejene tillod det, kunde vi allerede se Glimtene fra Batterierne og høre Granaternes Tuden i Luften, der endte med mægtige Detonationer, naar Granaterne sprang. Stille var der saa at sige aldrig ved Fronten. Jo nærmere vi kom, desto stærkere blev Larmen. Snart kunde vi høre Geværilden og Maskingeværets Knatren. Det sidste Stykke, en Kilometer eller to, maatte vi tage til Fods, paa Grund af det ujævne Terrain. De fjendtlige Granater blev allerede lidt nærgaaende. Vi kom imidlertid ud i forreste Linie uden Tab. Der fik vi anvist vore Pladser og Udfaldspunkter til Stormen den næste Morgen. Søvn fik vi ikke noget af den Nat og det var med en vis febrisk Spænding, vi gjorde de sidste Forberedelser.

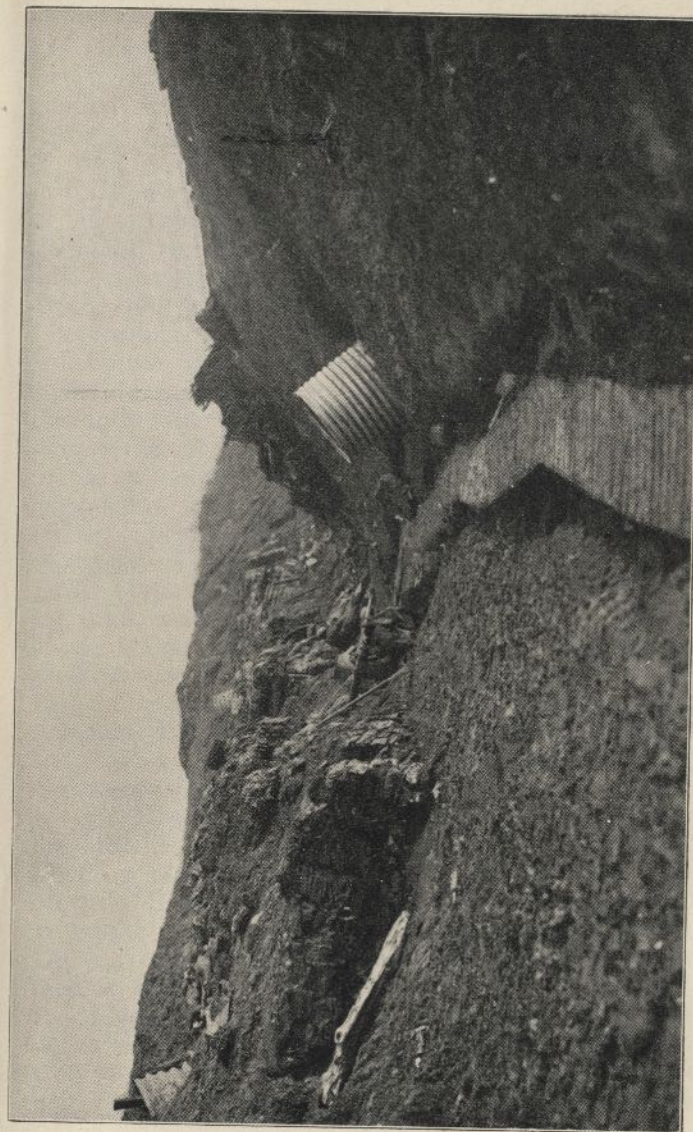
Om Morgenens begyndte vort Artilleri at beskyde den fjendtlige Stilling, som vi vidste, var besat med Englændere. Ingen gør sig en Forestilling om, hvad det vil sige, naar en Stilling lægges under Trommeild. Skuddene falder saa hurtigt, at det hører sig an som

en mægtig Trommehvirvel. Jeg kunde ikke undlade at kigge over Gravranden, men hvem kan beskrive dette Helvede, jeg her blev Vidne til! Det saa ud som om Jorden pludselig begyndte at boble og brase, og høje Fontæner udspyede ustandselige Jord- og Stenmasser. Overalt kunde man se enkelte flygtende Skikkelser, dem var dette Helvede blevet for hedt.

Saa længe Trommeilden stod paa, havde vi intet andet at tage os for end at være parat til at bryde frem saa snart Artilleriet hørte op med Beskydningen.

Endelig! — Som ved et Trylleslag hørte Artilleriilden op, og paa et givet Tegn styrtede vi fremad, igennem Pigtraadsspærringen, der af Artilleriet var ryddet, over i den fjendtlige Skyttegrav. Under det rasende Løb mærkede jeg knapt, at min nærmeste Sidemand fik et Skud i Armen. Han dinglede rundt og blev liggende. I den forreste fjendtlige Skyttegrav mødte vi saa at sige ingen Modstand, først i den næste Linie blev der Brug for Haandgranaterne. Men Artilleriet havde sørget for, at Modstanden kun var svag. De Fanger, vi tog med under vor Fremrykning, rystede over hele Kroppen af Sindsbevægelse. Som vi kom frem i Skyttegraven, kastede vi Haandgranater ind i Hulerne, der tjente som Opholdssteder for Soldaterne i Graven, „Understand“ som vi kaldte dem. Naar Eksplosionen var forbi, trængte vi ind i Hulerne for at undersøge dem, men oftest var de tomme. Det er noget man i Reglen vogter sig for, at blive i Understanden under et Stormangreb, da Angriberen altid gør kort Proces og kaster sin Haandgranat derind. Det er nødvendigt for en Sikkerheds Skyld. Den, der søger at skjule sig i en saadan Hule, er Dødens sikre Offer.

Overalt, hvor vi kom frem, laa der døde eller lemlæstede Englændere. Virkningen af vor Artilleriild havde været frygtelig. Vi fordrev Fjenden over Yserkanalen, og dermed var Hensigten naaet. De, der ikke naaede at komme over Kanalen, blev taget til Fange; vi tog den Dag omkring 1400. Efter os fulgte nogle Kompagnier Infanteri, der skulde holde

Engelsk Skyttegrav efter Stormen

den af os indtagne Stilling. Vor Mission var nu endt og vi fik Ordre til at trække os tilbage. Vort Tab var ringe, nogle enkelte døde og letsaarede, ingen med haarde Saar. Kaptajnen, der førte os, blev saaret i Siden af en Granatstump, han blev ført tilbage i i Ambulancen. Den samme Dag blev vi kørt tilbage til vort gamle Kvarter, hvor vi blev modtaget med stor Begejstring af Kammeraterne.

Efter denne Dags Anstrengelser havde vi Ro i tre Dage, og Tjenesten begyndte igen, som om der ikke var passeret noget. Nogen Tid efter kom der Ordre om, at en Del af Stormtroppen skulde holdes i Beredskab paa et nærmere betegnet Sted i Nærheden af Fronten. Jeg var saa heldig (eller uheldig) at komme med. Hen imod Aften naaede vi til Stedet, hvor vi blev indkvarteret i et Hus, der delvis var skudt sammen. Næppe havde vi faaet det nogenlunde indrettet, før der kom en Kontreordre om, ufortøvet at rykke tilbage igen. En Del af Gruppen skulde dog blive i Huset. Min Gruppe skulde gøre sig marschfærdig og en halv Time senere var vi paa Tilbagevej til vort gamle Kvarter. Hvor mange der blev i Huset, ved jeg ikke, men de fik en sørgelig Skæbne. Da vi i Nattens Løb kom hjem, indtraf der Meddelelse om, at Huset med dets Besætning var sprunget i Luften. Paa en uforklarlig Maade maa de i Husets Kælder opmagasinerede Sprængstoffer være bleven bragt til Eksplosion. Det var et Skæbnens Spil, min Time var endnu ikke kommen.

En Dag blev vi alle kaldt ned og stillet op uden for Hotellet. En af Officererne traadte frem med en Liste og raabte Navnene op paa en Del af os. Det blev en Gruppe paa 50 Mand, der nu fik Ordre til at pakke deres Ting og holde sig parat til Afrejse. Da jeg ogsaa hørte til denne Gruppe, fik jeg travlt med at faa alt ordnet.

Hvor skulde vi hen? — Ingen vidste det, og den der vidste det, skulde bevare Tavshed. En Time efter stod vi med fuld Oppakning nede paa Gaden igen, og vor Kaptajn, der efter at han var blevet saaret

under vort sidste Stormangreb, atter var kommen tilbage til vor Afdeling, holdt en Tale til os. Han paalagde os at opføre os i Fremtiden paa samme Maade som hidtil, naar vi kom andetsteds hen. Jeg sluttede af hans videre Tale, at vi skulde skilles for bestandig. Til Slut trykkede han enhver Haanden til Afsked med et „Farvel, ha' det godt, Gutter!“

En Sergent overtog Kommandoen, vi præsenterede for Kaptajnen, og saa marscherede vi til Toget. Fra Ostende gik det syd paa, hvorhen var der ingen der vidste. Stemningen var noget nedtrykt, vi var helst blevet i vort gamle Kvarter; thi selv om det var i Fjendeland havde vi dog faaet Stedet kært. Nye Forhold, nye Tanker, saadan gik det ogsaa her. Lidt efter lidt sivede det igennem, at der skulde gøres et Fremstød længere sydpaa, hvor vi foreløbig skulde henlægges som Reserve. Vi kom til Byen Valenciennes i Nordfrankrig, her fik vi Forstærkning, saa vi i alt dannede en Trop paa 150 Mand, med to Officerer og Befalingsmænd. Af den store Samling af forskellige Troppeafdelinger kunde jeg slutte, at der forestod os store Ting. Efter at vi havde ligget her i otte Dage, kom Ordren om at rykke nærmere ud mod Fronten. Det blev en besværlig Marsch, der til sidst gik over til Dags og Natmarsche. Det gik uafbrudt med 1 Times Marsch og 10 Minutters Hvil. Ødelæggelserne i Omgivelsen og Kanonernes altid kraftige Torden fortalte os tydeligt nok, at vi nærmede os Kamplinien. Jeg glemmer aldrig disse Nætters Vandring ad hullede, granatpløjede Veje. Ingen sagde et Ord, hver gik i sine egne Tanker, der vel hos de fleste dvælede hos de Kære i Hjemmet. Ved pludselig at snuble, eller synke sammen af Udmattelse, bliver man atter mindet om den triste Virkelighed: sorte Træstumper, afsvedet Græs, sammenskudte Bygninger, Granathuller og Glimtene fra det fyrende Skyts i Mørket.

Hvert Øjeblik dukker den Tanke frem: Hvad skal denne Elendighed? — Hvorfor skal vi pines med disse overmenneskelige Anstrengelser, rives bort fra

de Kære i Hjemmet og fra vor fredelige Livsgerning og sendes ud i dette Helvede? Er det altsammen kun for at tilfredsstille Militarismens Magtsygdom eller for en anden Ide's Vildfarelses Skyld? Hvorfor ellers? —

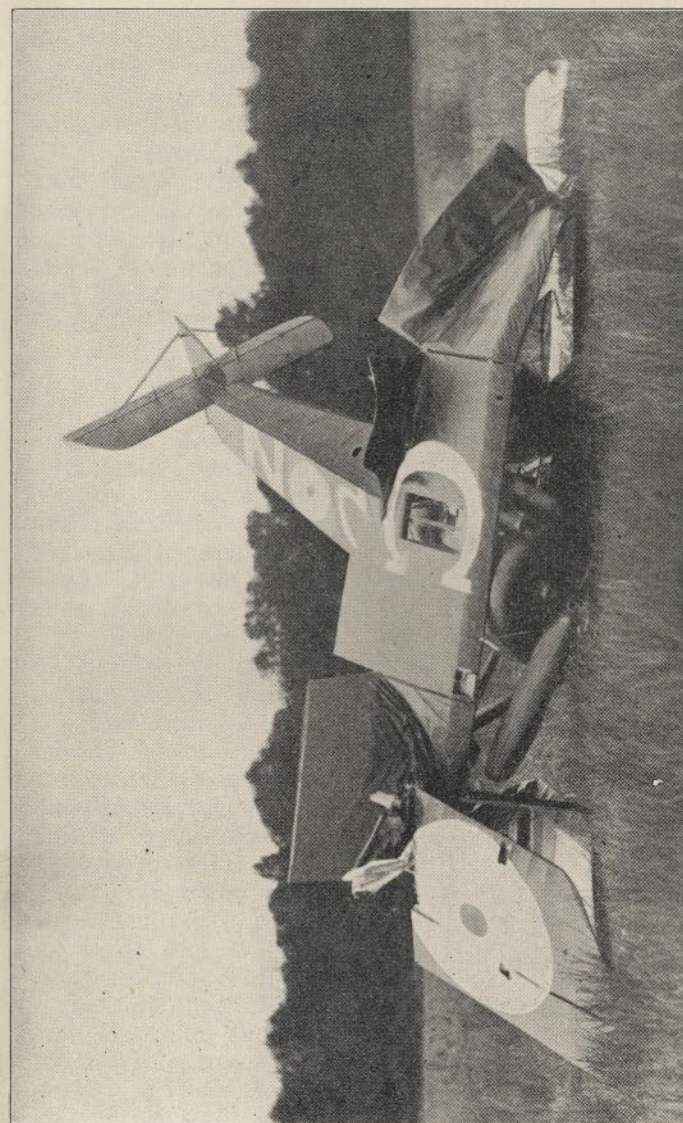
Henad Morgenstunden kom vi til en Dal, hvor der blev holdt Hvil, og hvor vi kunde varme lidt Kaffe til Brødet. Vi var allerede kommen Kamplinien saa nær, at Granaterne kunde naa os. Ligeledes maatte vi dække os for de fjendtlige Flyvere, der let kunde observere os og bringe Efterretning om vor Fremrykning til Artilleriet. Det kunde blive ubehageligt for os. Medens vi laa og lavede vor Kaffe, opdagede et Par Kammerater en saaret Englænder, der laa i en lille Fordybning. Staklen var bleven forbunden, men han var helt forkommen af Tørst og Sult. Vi fik ham anbragt paa et blødere Leje og prøvede paa at faa lidt Kaffe og opblødt Brød puttet i Munden paa ham. Da han slog Øjnene op, læste vi dyb Taknemmelighed i hans Blik. Ven eller Fjende betyder intet i et saadant Tilfælde, da er vi alle Venner og Kammerater.

Vi skulde fremad. Før vi brød op, satte vi et lille Flag ved den saaredes Hovedgærde, for at Ambulancen kunde opdage ham, naar den kom forbi.

Atter var vi under Fremrykning. Kampens Ofre havde nu begyndt at vise sig. En Kammerat laa med en Granatsplint i Hovedet, han sad begravet i Jord til Knæene, Kroppen var segnet bagover. Et Lomme-tørklæde var dækket over Ansigtet for at skjule Synet af det forfærdelige Saar. Jeg maatte tænke i mit stille Sind: Hvornaa bliver det din Tur?

Vi var nu kommen ind i en lille Skov og gjorde Holdt. Befalingsmændene blev kaldt sammen, og efter en kort Raadslagning kom de tilbage, og enhver bød sin Gruppe at efterse Geværerne, om alt var i Orden, da vi snart kunde vente at komme i Kamp: „Og saa ved I jo nok, hvad I har lært, hurtigt op, fremad i en Fart og lige saa hurtigt ned igen, for at I ikke længere end nødvendig er Skiver for Fjendens Kugler!“ I dette Øjeblik slog flere Granater ned i

Skoven og kreperede med rædsomme Brag. Vi var opdaget af Fjenden. I samme Øjeblik blev der kommanderet: „Fremad, i Skyttelinie!“ At sidde sammenstuvet, hvor Granaterne falder, er det mest uforsvarlige i Felten. Idet vi kom ud af Skoven, blev vi opdaget af Flyverne, der overdængede os med Maskingeværild. De gik helt ned paa 20 til 30 Meters Højde, og til trods for, at de gjorde flittig Brug af Maskingeværer anrettede de dog ingen synderlig Skade. Vi laa fladt paa Jorden og saa vidt spredt som muligt. Det er den eneste Maade at undgaa større Tab, naar man har Flyverne over sig. Jeg laa og betragtede en Afværgekanon mod Flyvere, der stod opstillet i Nærheden af os. Den var i fuld Aktivitet. Officeren stod i nogen Afstand, hvorfra han angav Anstandene og ledede Ilden. En Granat for hvislende til Vejs og kreperede et lille Stykke foran en af Flyverne. Man kunde kende det paa den lille Røgsky, der slog ud fra det eksploderende Projektil. Flyveren drejede af med et skarpt Sving og tog tilsyneladende ingen Skade. Om Skuddene end ikke rammer, gør de dog Flyveren usikker, baade ved Skydning og lagttagelse. Kommandoraabet „Fremad“ gjorde en Ende paa mine Betragtninger, og atter arbejdede vi os frem i Skyttelinie. Artilleriet begyndte nu at beskyde os, det var nok Flyverne, der havde angivet Maalet. Granaterne var af mindre Kaliber og der kom mange „Blindgængere“, som vi kaldte dem, der ikke kreperer. De for bare i Jorden med et vældigt „Bums“ og anrettede ingen Skade, naar de ikke var „Fuldtræffere“. Jeg dukkede mig for hver eneste Granat, der suste over mig, da jeg troede, at de alle vilde ramme. Ak ja, havde de blot alle været „Blindgængere“, men pludselig slog der en ned i min umiddelbare Nærhed. Man fatter sig hurtig i en saadan Situation, og vænner sig snart dertil. Jeg laa paa Maven og hørte Stumperne hyle gennem Luften. Pludselig hørte jeg et halvkvalt Skrig og drejede Hovedet til Siden. Det var en Stuekammerat fra Garnisonen ved Navn Bosniak, der laa og greb i sin højre Overarm. Jeg krav-

Nedskudt engelsk Flyver

lede hen til ham og saa, at Blodet randt ham ned ad Haanden. En Granatsplint havde flænget hans Arm og slaaet et dybt Saar. Jeg forbandt Armen, og vi tog Afsked med hinanden. Han var nu foreløbig fri for Kampen, jeg var nær ved at misunde ham. Først tre Maaneder senere saa vi hinanden igen.

Under min Beskæftigelse med den saarede havde mine Kammerater kæmpet sig fremad, saa jeg maatte løbe for at indhente dem. Her fandt jeg en lille Lærredspose, fyldt med Kiks, der vel var bleven tabt under Kampen. Det var et velkomment Fund, da min Mave allerede havde begyndt at kræve sin Ret. Pludselig hørte jeg mit Navn blive raabt, og jeg saa at en af mine Kammerater laa oppe paa en Skrænt og vinkede ad mig. Jeg kravlede op til ham, men han vilde ikke andet, end at jeg skulde dele Fundet med ham. Det er noget, godt Kammeratskab finder selvfølgelig, men der var det nær blevet vort sidste Maaltid. I samme Øjeblik slog en „Blindgænger“ ned i Skrænten lige bag os. Vi blev sendt ned ad Skraaningen med en vis Færdighed, men tog ingen Skade. Det var vor Lykke, at Fyren ikke kreperede, ellers havde vi ikke mere været blandt de levendes Tal. Kiksene var ikke at finde, og vi maatte trøste os med, at vi var sluppet saa heldigt. Men en ordentlig Skræk fik vi; jeg rystede længe efter.

Der blev nu givet Signal til Fremrykning og at udvide Afstanden mellem os, saa at vi ikke bød for stor Skive for Fjendens Kugler, der uafbrudt svirrede om Ørene paa os. Langsomt avancerende naaede vi et lille Stykke Skov, hvor vi gjorde Holdt. Havde vi ikke faaet Ild før, saa fik vi det nu. Der løb en Skyttegrav tværs gennem Skoven og i den skulde vi søge Dækning. Jeg syntes ikke rigtig om denne Grav og lagde mig bag et stort Træ, hvis øverste Del til midt ned paa Stammen var splintret. Granaterne faldt meget tæt, undertiden to og tre ad Gangen. Det var som om alle onde Aander var sluppet løs, og her havde vi det første Dødsoffer. Det var et ungt Menneske paa 19-20 Aar, han fik en Granatstump i Brystet

og døde kort efter. For at undgaa den stærke Beskydning, blev der givet Ordre til en Bevægelse mod højre, ned over en Mark, og der søgte Dækning bag et Hegn. Bevægelsen skulde foregaa i Løb og i smaa Grupper, da vi vilde blive udsat for Maskingeværild, saasnart vi kom ud af Skoven. Lige før jeg skulde løbe af Sted, saa jeg en Underkorporal, der mente sig ubemærket, lægge Haanden paa Bøssepipen og trykke af. Han skar et slemt Ansigt. I det samme fik han Øje paa mig, som havde været Vidne til hans Handling. Han lagde Fingeren paa Læben for at paabyde mig Tavshed, hvad jeg ogsaa med Nik og Haandbevægelse lovede ham. Som jeg senere erfarede er han alligevel blevet straffet.

I stærkt Løb gik det tværs over Marken, men det kan nok være, at Maskingeværene havde Lyst til os! Det forekom mig som et Mirakel, at jeg ikke blev ramt. De kom dog ikke alle saa heldig fra det; tre af Kammeraterne fik Skud i Benene, den ene fik til- ligemed Skinnebenet knust. Efter en lille Forpustning bag Hegnet, begyndte Fremrykningen paany, og paa den Maade, at vi søgte at udnytte enhver Ujævnhed i Terrainet som Dækning.

Saaledes arbejdede vi os frem til en Korsvej, hvor vi slog os ned i den ene Grøftside. Vejkrydsninger blev altid holdt godt under Ild, og det samme var Tilfældet her. Artilleriet vidste hvor vi laa, og det er ikke behageligt at ligge dukket og stille i en saad- dan Ild.

Et Skrig skræmmede os pludselig op, en Kam- merat sprang omkring og holdt Haanden paa den kødfulde Del af Kroppen. Vi fik ham undersøgt og opdagede en større blaa Plet. En „Udblæser“ havde ramt ham. „Udblæser“ kalder man en Granat, der ikke splintres, men hvis „Hoved“ eller Tænder pustes ud med Ladningen. Den kan være farlig, naar der er Fart nok paa. Denne lille Episode vakte Munterhed.

Beskydningen af Vejkrydsningen blev stærkere, og Løjtnanten gav Ordre til, at vi skulde sprede os lidt, for at vi ikke laa for tæt sammen. Skulde der

komme en Fuldtræffer, vilde den rydde slemt op iblandt os. Vi fulgte med vor Underofficer hen til et andet Sted, hvor vi syntes, der var mere Ly for Granaterne, men det blev desværre et Ulykkessted for os otte Mand. Ved at undersøge en Hule, havde Underofficeren fundet en Kasse med Kiks, og vi satte os ned i en Kreds for at dele den. Jeg havde lige taget min Staalhjem af for at modtage min Part deri, da der lød et forfærdeligt Brag, og jeg tabte Bevist- heden. Da jeg kom til mig selv igen, havde jeg ingen Følelse i hele Kroppen. Det varede dog ikke længe før jeg begyndte at føle Smerte i Ryggen. Tanken laa jo nærmest, at jeg var saaret, men ved at føle mig frem paa Ryggen, kunde jeg mærke, at min Frakke var hel endnu, saa kunde det altsaa ikke have været en Granatsplint, der havde saaret mig. Da jeg endelig fik mine Lemmers fulde Brug igen, prøvede jeg paa at rejse mig, og da opdagede jeg Grunden til min Smerte i Ryggen. Jeg var blevet slynget hen paa en Sten og derved faaet en Læsion i Ryggen. Omtrent 6 m var jeg blevet slængt bort fra Stedet, hvor vi forhen havde siddet.

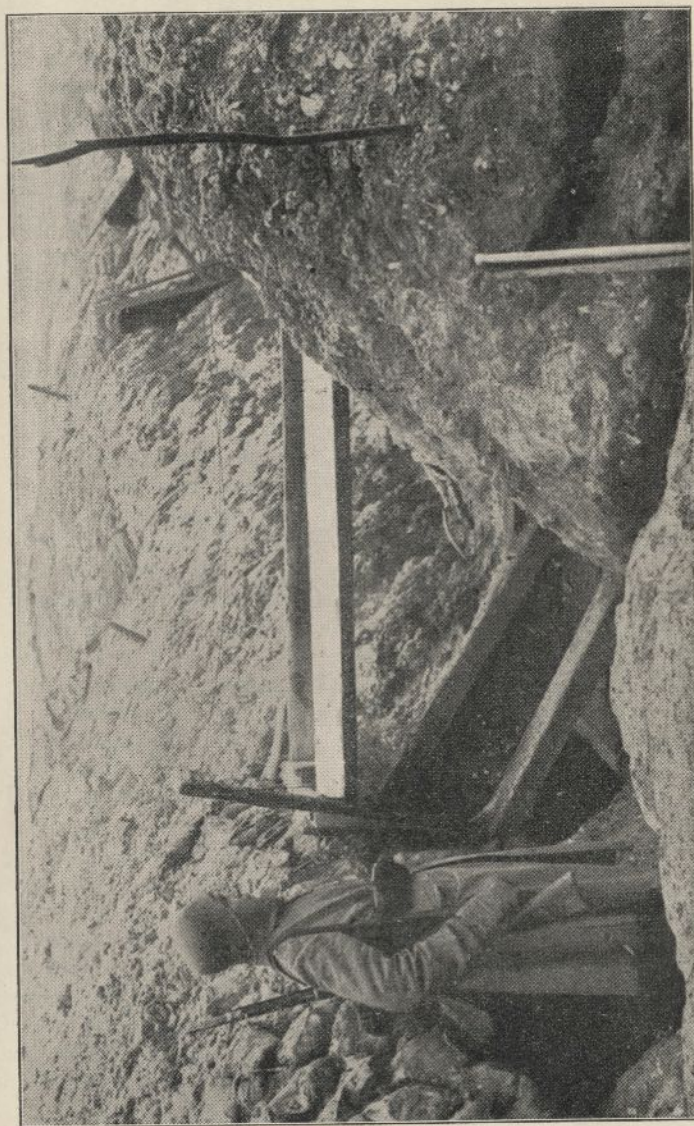
En Fuldtræffer var slaaet ned i vor lille Gruppe. Jammer og Skrig kaldte mig tilbage til Virkeligheden. En Kammerat laa saaret i Siden, og Blodet strømmede ud af Saaret. Med bedste Villie kunde jeg ikke hjælpe ham, da Saaret var for stort, og vi maatte have Bud efter vore Saniteter. — Men det var ikke den eneste der var bleven ramt. Lidt længere henne laa Under- officeren, han havde nok været død med det samme. Skrigene havde kaldt flere til, og Sanitetspersonalet var i ivrigt Arbejde. En havde faaet venstre Haand revet af, han kom til Bevistheden, da han blev for- bunden, men besvimed snart igen. Jeg var den eneste, der var uskadt, afset fra den lille Læsion i Ryggen. De haardtsaarede blev bragt til et mere sikkert Sted, for herfra at føres videre til Ambulancen og Felt- lazarettet. De letsaarede fik en foreløbig Forbinding og maatte selv sørge for at komme tilbage, hvis de da ikke var hindret i at gaa.

Denne sørgelige Tildragelse efterlod et dybt Indtryk paa mig. Det er især haardt, naar det gaar ud over de nærmeste Kammerater. Humøret var ikke godt; en saadan Medfart kan nok faa det til at synke.

Atter blev vi sat i Bevægelse fremad. Vi skulde gaa frem i Skyttelinie mod et Højdedrag og der besætte en Skyttegrav, hvor vi skulde holde os Natten over. En Fordel var det for mig, at jeg kunde følge Vejgrøften. Her havde Dødsengelen hærget i Forvejen, og der laa mange faldne. Skyttegraven maatte besættes i Løb, da Bakkekammen blev holdt under Maskingeværild. Luften var stærk jernholdig, og vi behøvede ingen Paamindelse om at komme hurtigt ned i Graven. — Vi var endnu i Reserve og havde ikke taget aktiv Del i Kampen, men det varede ikke længe, før det blev vor Tur.

Efter at der var falden lidt Ro over vor nye Stilling, vovede jeg at stikke Hovedet over Brystværnet. Nede i Dalen laa en By, hvis Kirketaarn tiltrak min Opmærksomhed. Det havde et Spir i Form af en Engel med udbredte Vinger. Den hang i vandret Stilling, men da Figuren oprindelig nok har staaet lodret, antager jeg, at en Granat har forandret dens Stilling. I samme Øjeblik blev jeg revet ud af mine Betragtninger og paa en eftertrykkelig Maade mindet om at tage Hovedet til mig. En Kugle pløjede Jorden lige ved Siden af mig og kastede mig Jord og Sand i Ansigtet. Kuglen var tiltænkt mig, men den kom et Par Tommer for langt til højre. —

Vi belavede os nu paa at tilbringe Natten i Skyttegraven. Der blev stillet Vagtposter ud med Afløsning hver to Timer. De, der var uden for Vagttjenesten, maatte se at gøre sig det saa behageligt som muligt. Da Mørket faldt paa, fik et Par Mand Lov til at gaa ned i Byen, der til Dels var indtaget af os, for at se, om der kunde besørges Tobak eller andet brugeligt. Jeg havde sovet lidt, men blev vaagen da de kom tilbage fra Byen. Nysgerrigheden bragte mig paa Benene, for jeg skulde høre Resultatet. De bragte en hel Tornister fuld af Cigaretter, samt en

Paa Vagt i Skyttegraven

Del Flasker med Champagne og Rødvin. Jeg var saa heldig at rekvirere et Par Flasker Champagne. Det var første Gang i mit Liv, at jeg smagte denne Vin, og syntes det var en herlig Drik. En god Cigaret ovenpaa, og jeg var ligefrem ved godt Mod og følte mig styrket til at tage fat igen. Endelig gryede det ad Dag, og vi forberedte os til videre Fremrykning. I Nattens Løb havde vi faaet Ordre til at rykke ind i Byen om Formiddagen, og vi fik nu vore Instrukser om, hvorledes det skulde foregaa. Fjenden kunde let iagttage vort Forehavende, da han holdt Bakkedraget besat lige over for os, og da det jo altid gælder om at holde Reserven muligst langt tilbage, maatte vi forberede os paa en varm Modtagelse. At snige sig derned uden at blive opdaget, var en Umulighed, og det blev derfor bestemt, at vi skulde tage Strækningen i Løb, saa hurtigt det kunde lade sig gøre.

Den første Kolonne brød løs, og trods den rasende Beskydning, naaede de Byen med et Tab af to Mand, af hvilke jeg saa den ene falde. Saa fik anden Kolonne Ordre til at løbe, og her var jeg med. Vi satte afsted med et vældigt Spring og løb for at redde Livet. Paa Halvvejen slog en Granat ned i min umiddelbare Nærhed, og en Stump af den ramte mit Tornister, slog begge Remme over, som holdt mit Kogekar, og tog det med i Farten. Stødet var saa stærkt, at jeg blev snurret rundt og tabte Balancen. Jeg tog ingen Skade og kom snart paa Benene igen og satte afsted efter mine Kammerater, der nu næsten havde naaet Byen. Nogle af dem havde set min Henfart, de blev ved med at se tilbage, da de ikke vidste, om jeg var saaret eller død, men de blev snart beroliget, da de saa mig paa Benene igen. Uden store Tab kom vi ind til Byen. Samtidig kom der Befaling til at følge Byens Udkant og slaa ind paa en Vej, der førte til en anden By, der laa to til tre Kilometer længere mod Syd. Vejen førte forbi et gammelt Slot, der havde faaet adskillige Granater, og de fleste af Husene saa sørgelige ud. Beboerne havde tilsyneladende ikke haft lang Tid til at rømme Byen; thi Indboet stod

endnu i Husene og Høns, Kaniner og andre Husdyr løb omkring. Undervejs mødte vi en Civilperson, der bar en Nøgle i Haanden. Han truede ad os og raabte noget paa fransk, som vi ikke forstod. Løjtnanten forklarede os, at han raabte: „I mit Hus skal I ikke komme ind!“ Vi var nu kommen ud paa Vejen mellem de to Byer, og vi befandt os, uden at vi selv anede det, næsten i forreste Linie. Vejen var bygget ind i Skrænten, saa vi paa denne Maade fik en naturlig Dækning. Her skulde vi grave os lidt ind i Skrænten, og foreløbig slaa os til Ro. Det kneb mest med Forplejningen. Feltkøkkenet, almindeligt kaldet „Gullaschkanonen“, kunde ikke følge med paa Grund af den hastige Fremrykning. Løjtnanten foreslog, at en Mand fra hver Gruppe skulde gaa tilbage til Byen, for at søge Levnedsmidler. Jeg meldte mig frivillig, da jeg havde Lyst til at se, hvorledes der saa ud inde i Husene. Vi begav os saa paa Vej, og for Maskingeværer behøvede vi ikke at være bange, da Vejen, som meddelt, dækkedes af Skrænten lige hen til Byen, og Granaterne fløj næsten alle over os. Den forreste Stilling var i Reglen ikke saa udsat for Granatild, som de bagved liggende Linier. Vi havde naaet Byen og fordelte os i de forskellige Huse, for at søge efter Spisevarer. Det første Hus, jeg kom til, saa udvendig fra velbevaret ud, men inde i Stuerne var det anderledes. Klædningsstykker laa spredt paa Gulvet, Skabe og Skuffer var lukket op og alt i den vildeste Uorden. Jeg satte mig paa en Stol og faldt i Tanker. Efter alt at dømme havde dette lille Hjem været hyggeligt og nu denne Ødelæggelse! Ikke alene de materielle Værdier, men den stakkels Familie, der havde levet her, og maaske slæbt et Menneskeliv igennem for at skabe det, der nu i faa Timer var bleven ødelagt. Hvor var de nu, de stakkels Mennesker, — jaget bort fra Hus og Hjem, det kæreste de havde. Det maatte være haardt. —

Jeg rev mig ud af Drømmen, og gav mig til at undersøge Huset. I et Hjørne i Soveværelset fandt jeg en Mængde Konserver, som Englænderne maa

have efterladt. For at faa noget at bære dem i, trak jeg et Pudevaar af, som jeg fyldte med de ca. 50 Daaser. Jeg syntes, det var et rigtigt godt Kup. Da jeg vilde forlade Huset med mit Fund, hørte jeg en komme ind ad Bagdøren. I en Fart sprang jeg om bag et Skab, hvor jeg kunde holde Øje med Døren. Den mistænkelige Person var imidlertid en af mine Kammerater, der traadte ind med et stort Lagen paa Ryggen. Det indeholdt fine Ting, nemlig Flæsk! Han havde tømt et Saltkar. Da jeg fik Lyst til et Stykke Flæsk for min egen Mund, byttede vi med Konserver. Ud af Bagdøren, gennem en lille Have, kom vi ud paa Gaden. Det var Meningen, at vi vilde se lidt mere af Byen. Vi var kommen i en Sidegade og vilde gaa over paa den anden Side, da vi mærkede os opdaget af Fjenden. Ingen havde lagt Mærke til, at Gaden førte ud mod den fjendtlige Linie. Kuglerne peb igennem Gaden og vi var ikke længe om at komme bort. I en Port lagde vi Byrderne fra os og hvilede os lidt. Ved at se mig om, saa jeg et Rugbrød, der var henlagt af en eller anden. Det vilde være Synd at lade det ligge, derfor stak jeg det i min Pose. Det var nu ikke for tidligt at tænke paa vort Kompagni, der ventede paa Mad. Alle de gode Ting blev hilst med Jubel og fordelt. Lidt efter lidt kom ogsaa de andre Kammerater tilbage fra Byen; de havde alle noget med, og alle fik nok at spise. —

Da Aftenen faldt paa, fik vi at vide, at vi skulde tage en engelsk Skyttegrav, der laa ca. 100 m foran vor Stilling. Vi gjorde os rede, og Maskingeværsektionen eftersaa sine Vaaben. De skulde først ud og bestryge den fjendtlige Stilling, for at svække den inden vort Angreb. Vort Angreb skulde ske gruppevis og i smaa Spring paa en Snes Meter ad Gangen. Det første Maskingevær var gaaet frem og havde allerede aabnet Ilden. Det næste fulgte efter. Vi havde tre Maskingeværer ved vor Afdeling, og det tredje gjorde sig ogsaa rede til Udrykning. Der kom allerede to Mand tilbage, som var blevet saaret under Skydningen. Idet første Gruppe skulde gaa frem til

*Stærk
angst
Stærk angst*

Storm, rejste der sig pludselig en Englænder et Stykke ude i Terrainet og kom løbende over til os med op-
rakte Arme. Vi skød ikke paa ham, og lod ham
springe ned i vor Dækning. Han var Officer og ked
af det hele, derfor overgav han sig som Fange. Da
han endnu bar sine Vaaben, gik vor Løjtnant ham
i Møde med hævet Revolver. Englænderen afgav
sine Vaaben og blev underkastet et Forhør. Jeg for-
staar ikke engelsk, men jeg kunde se, at han ikke
svarede meget. Fangen skulde nu føres tilbage, men
da vi ikke kunde undvære nogen af vore kampdygtige
Folk, maatte en letsaaret føre ham tilbage.

Medens Fangen førtes tilbage, begyndte vort
Fremstød. Jeg havde stukket min Feltspade under
Bæltet, saaledes at Spadebladet dækkede Underlivet,
da jeg tænkte, at den dog kunde beskytte lidt paa
dette Sted. Med det første Spring naaede vi et Jern-
banespor, der gav os en velkommen Dækning, da
Englænderne havde taget os under Maskingeværild.
Jeg gjorde Forsøg paa at se, hvor langt Fjenden var
borte og kom derved til at løfte Hovedet lidt for
højt. En Kugle, der var tiltænkt mig, slog i dette
Øjeblik imod den ene Jernbaneskinne, og hvirvlede
fløjtende op i Luften. Det er den Slags Kugler vi
paa tysk kaldte „Querschläger“. Fra Mand til Mand
blev Befalingen nu givet videre, at vi skulde springe
frem, efter at den sidste Mand i Linien havde rakt
Haanden i Vejret, som Tegn paa, at alle havde for-
staaet Ordren. I en Fart var vi over Sporet og et
Spring viderere frem. Omtrent ti Skridt foran det
Sted, hvor jeg laa, saa jeg en Englænder, som jeg
antog maatte være død paa Grund af hans mærkelige
Stilling. Da han nu laa i vor Stormlinie, har Fjenden
antagelig anset ham for en af vore, og aabnede Ilden
paa ham. Jeg kunde høre, hvordan Kuglerne slog i
ham. Pludselig gik der Ild i ham; han maa have
haft Sprængstoffer paa sig af den Slags, der ikke eks-
ploderer, men brænder roligt, naar de ikke er inde-
lukket. Den stærke Varme bevirkede, at hans Am-
munition eksploderede, saa det ikke var hyggeligt at

Granaternes Ødelæggelse i Skoven

ligge i Nærheden. Jeg var derfor krøbet lidt længere til Siden, men min Bevægelse havde røbet min Nær-
værelse. Et Maskingevær var rettet paa mig; thi
Kuglerne sprøjtede Jord op omkring mig. Jeg mærkede
en sviende Smerte i min ene Haand; en Kugle havde
strejft Lillefingeren og foraarsagede en lille Hudaf-
skrabning, der dog ikke generede mig videre. Et nyt
Spring fremad, og vi var kun faa Meter foran den
fjendtlige Grav. Haandgranater blev kastet over til
Engelskmanden, før vi smed os ned.

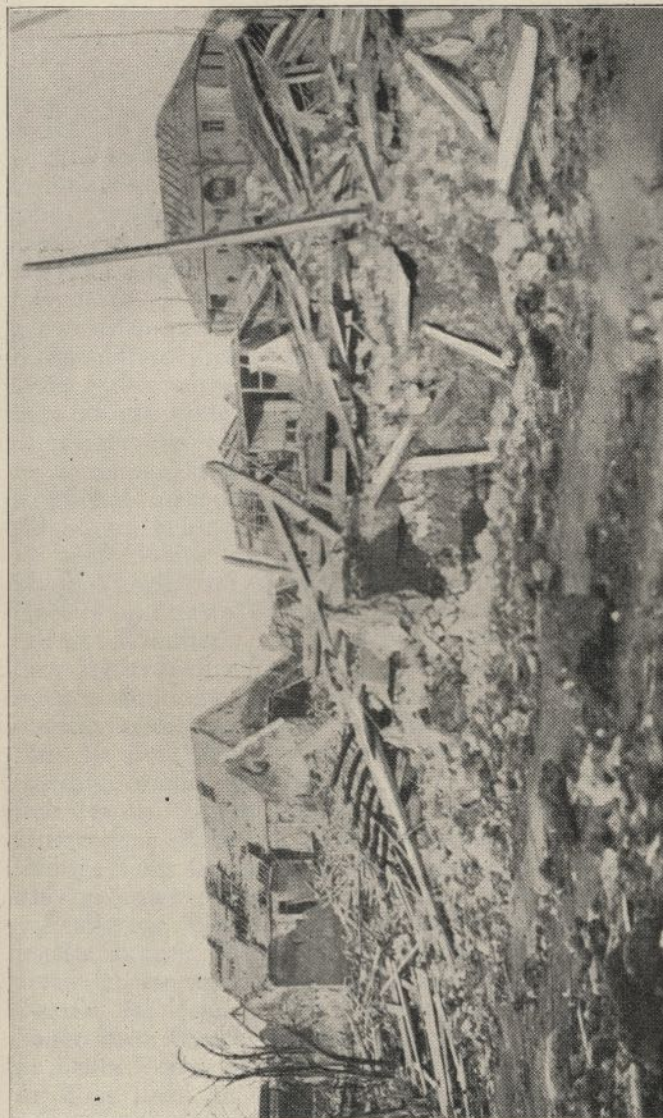
Bajonetterne blev plantet op, og vi var nu klar
over at det sidste Spring skulde bringe Afgørelsen.
Stormsignalet lod ikke vente længe paa sig, vi var
kommen saa nær ind paa Stillingen, at vi ikke kunde
vente længe. Med Hurra styrtede vi frem. Min
Sidekammerat fik Kinden flænget, en bag ved ham
fik en Kugle i Knæet og styrtede. Der var en Eng-
lænder, der heltmodig betjente sit Maskingevær til
det sidste. Jeg skulde ogsaa have min Part, men jeg
var kommen ham for nær og kom ham i Forkøbet.
Med yderste Kraftanstrængelse sprang jeg frem og
stødte Bajonetten i hans Skulder. Med et Skrig
faldt han bagover og tog mit Gevær med i Faldet,
da jeg ikke var i Stand til at trække det til mig. Jeg
sprang saa ned i Graven og befriede ham af den
ulykkelige Stilling.

Englænderne var næsten alle flygtet, de havde
efterladt en Del døde og saarede. Skyttegraven blev
i en Fart sat i Forsvarstilstand, med Fronten til den
anden Side og Maskingeværerne bragt i Stilling paa
Dækningen, da vi jo maatte være forberedt paa et
Modangreb. Ved dette Arbejde fandt vi en engelsk
Sanitetssoldat, sammenkrøben i et Hjørne. Han rystede
af Angst. Da han ikke var saaret, gjorde vi ham med
Tegn forstaaelig, at han skulde hjælpe og forbinde
sine saarede Kammerater. Det gjorde han, men For-
bindingsmaterialet var saa smudsigt, at vore Saniteter
maatte gøre hans Arbejde om. Ifølge vore Tab var
vi ikke stærke nok til at holde Stillingen, vi blev der-
for afløst af et Reservekompagni. Min Afdeling trak

sig tilbage, efter at vi havde samlet vore døde og saarede op. Jeg kom hen til en falden, han laa som om han sov. Det gjorde han ogsaa, men det var den evige Søvn. Han havde faaet en Kugle igennem Hovedet, da han vilde rejse sig for at gaa frem til Angreb. Kuglemærket var kun en lille blaa Plet i Panden, hvor en lille Blodstribbe var løbet ned ad Ansigtet. En hurtig Død. Den faldne var min bedste Kammerat. Hvor mange saarede vi havde, husker jeg ikke, der var 10 til 12 døde, de blev begravet samme Aften under et Par høje Træer nede ved Vejen ved vort Udgangspunkt. Iblandt de døde var vor Fører, Løjtnant Prohaschka, han havde faaet flere Skud i Brystet. Løjtnanten var et prægtigt Menneske, altid venlig og god imod os. Vi sørgede alle over hans Død.

Vi blev beordret tilbage til Byen, hvor vi skulde tilbringe Natten i det før omtalte gamle Slot. Der blev vi indkvarteret i Kælderen. Det var nogle skumle Rum, men sikre mod Beskydningen. Lejet var haardt og et Par af os blev enige om, at der skulde hentes Dynner inde i Byen. Hvem der skulde gaa blev bestemt ved Lodtrækning, og Loddet faldt paa mig, dog fik jeg en Kammerat med. Udenfor Slottet gik vi hver sin Vej. Alt laa i det dejligste Maaneskin, paa Gadens Skyggeside rykkede et Reservekompagni ud i Stillingen. Jeg maatte derfor over paa den anden Side, hvor Maanen skinnede, men jeg var lige kommet derover da en Shrapnel kom hylende og kreperede lige over mit Hoved. I en Fart løb jeg ind i en Gadedør og hørte at Kompagniet var højrystet over min Uforsigtighed. Gaden laa nemlig saadan at man fra Englændernes Stilling kunde se igennem den. I det stærke Maaneskin har de kundet se enhver Skikkelse, der løb over Gaden.

Jeg gik igennem Huset ud i Gaarden. Ud mod en Hønsesgaard stod et Vindue aabent, og ved at se derigennem, opdagede jeg, at det var et Sovekammer. Sengen stod saa nær ved Vinduet, at jeg udefra kunde naa Dynen, og jeg begav mig tilbage til Slottet med den. Min Kammerat var allerede kommen tilbage,

Artilleriildens Ødelæggelse

ligeledes med en Dyne. Efter at der var bleven sørget lidt for Maven og Dagens Begivenheder drøftet, især vore gode Kammeraters Bortgang, lagde vi os til at sove. Jeg sov rigtig godt den Nat og vaagnede kun et Par Gange, naar en Granat eksploderede i Nærheden af Slottet. Detonationen lød temmelig stærk og hul nede i vor Kælder. Om Morgen blev der os meddelt, at vi maatte have Fridag, men ingen maatte fjerne sig fra Slottet uden særlig Tilladelse. En Kammeret og jeg blev enige om, at vi vilde besøge en Naboby. Det vilde ikke nytte noget at spørge om Lov dertil, da vi vidste, at vi ikke fik den, og derfor gik vi uden at spørge. Paa Vejen kom vi forbi vore Kammeraters Grav, og naaede efter en halv Times Gang til Nabobyen. Den var saa ødelagt, at vi næsten ikke kunde finde et helt Hus. Et tomt Hus saa ud til at have været en Beværtning efter den store Buffet og de mange knuste Glas og Flasker at dømme. Fra Køkkenet førte en Trappe ned i Kælderen, og der var vi saa heldige at finde en Del Flasker med Vin. Vi pakkede dem i en Kurv og tog dem med. Andre Huse, vi gik ind i, saa sørgelige ud, med ødelagt Bohave og knuste Vinduer. Meget saa ud til at være udført i Kaadhed. Da jeg aabnede Døren til et Rum, blev jeg ordentlig forskrækket, for paa Gulvet laa en mægtig Buldogge. Jeg blev mere rolig, da jeg opdagede, at den var død. Den havde vogtet sin Herres Hus til det sidste. I samme Værelse stod et stort, prægtigt Stueur, der ikke saa ud til at være itu. Jeg trak det op, og det gik; det gav lidt Liv i den døde Omgivelse. Efter at vi havde belæst os med forskellige Ting saasom Vin, Kiks og engelsk Marmelade, blev vi enige om at begive os paa Hjemvejen. Det var allerede bleven hen paa Eftermiddagen, og vi maatte skynde os at komme tilbage. I Udkanten af Byen laa en stor Læderfabrik, den vilde vi ogsaa se, og der fandt vi en lille Trækvogn. De rekvirerede Sager blev læstet paa den, og vi kørte afsted. For at korte Vejen skød vi Genvej over en Mark, hvor vi kom forbi en frygtelig lemlæstet engelsk Officer,

og naaede vort Kvarter henimod Aften. Til vor store Forbavelse, saa vi da, at vort Kompagni var borte. Ingen kunde sige os, hvor det var taget hen. Slukøret hentede vi vor Udrustning og satte os fortvivlet ned paa Trækvognen. Et Par Officerer kom og vilde købe et Par Flasker Vin. Jeg lod min Kammerat ordne Handelen medens jeg gik paa en lille Rekognosering hen ad Gaden. Pludselig fik jeg Øje paa et kendt Ansigt og løb hen til ham. Det var en Kammerat fra mit Kompagni, og han forklarede mig, at vi kunde vente os en varm Modtagelse, da vi var løben bort hele Dagen uden Forlov. Sluttelig fandt vi vor Deling, og Løjtnanten var rasende, for han havde allerede meldt os „savnet“. Det var en betydelig med, at min Familie vilde faa denne Meddelelse fra vor Stab, og de vilde sørge over dette Budskab. Denne Tanke fik mig til at angre min Handlemaade. Vi traskede afsted med vor Trækvogn og naaede det nye Kvarter. Det var Jordhuler ind i en Skrænt, og her skulde vi afvente nærmere Ordre. Vi to Syndere fik en ordentlig Overhaling, og der blev lovet os meget mere. Det er ikke godt at have noget til Gode ved Militæret af den Slags. —

I Nattens Løb blev vi beordret længere sydpaa, og jeg kom til at ligge Resten af Natten i en gammel Lade, der var alt andet end bombesikker. Knap var vi sovet ind, da en Underofficer kom ind og meddelte os, at der næste Dags Morgen skulde bruges nogle frivillige til et endnu ukendt Foretagende. Da jeg ikke følte Trang til frivillig at sætte Livet paa Spil, krøb jeg atter ned i Halmen. Om Morgen blev vi tidligt purret ud og de frivillige stod samlet i en særlig Gruppe. Vi rykkede ud, de frivillige gik foran. Ved en Jernbanedæmning gjorde vi Holdt. Paa dette Sted førte en Tunnel gennem Dæmningen. Officeren spurgte nu de frivillige, om der fandtes en modig Mand, der vilde gaa igennem Tunnellen og videre frem ad Vejen, hen til et lille Vogterhus, for at rekognoscere Fjenden. En Kammerat ved Navn Frederici meldte sig; Løjtnanten gav ham forskellige

Ordre og paalagde ham, hvis han skulde faa Ild, da særlig at lægge Mærke til, fra hvilken Retning den kom, og endelig skulde han hurtigst mulig komme tilbage med Melding. Frederici forsvandt, og vi regnede med, at vi ikke skulde se ham mere, men et Kvarters Tid efter kom han rolig og uskadt tilbage med den Melding, at han intet mistænkeligt havde hørt og set.

Saa havde vi jo nemt ved at komme denne Vej. De frivillige gik foran, vi andre fulgte efter gennem Tunnellen. Jeg gik og talte med min Sidekammerat, da vi pludselig fik Ild. Maskingeværer og Haandgranater overdyngede os. Englænderne havde besat Vogterhusets Vinduer med Maskingeværer, og da vi var midt paa en Hulvej, der førte lige ind mod Huset, var Situationen frygtelig for os. De frivillige, der var kommet nær ind paa Huset, blev mejet ned, og Flugt var den eneste Redning. Jeg vendte hurtig om, og fulgt af flere løb vi, saa godt vi kunde, tilbage til Tunnellen. Min Sidekammerat fik et Par Kugler igennem Skulderen. Da vi vilde smutte ind i Tunnellen, fik vi Ild fra et Træskur, der laa oppe paa en lille Høj; vi kom paa denne Maade under Krydsild. De faa, der var blevet tilbage efter dette Overfald, smed sig ned paa Jorden og forsøgte krybende at komme hinsides Dæmningen. Ogsaa her forsøgte Englænderne at spærre os Tilbagevejen paa den Maade, at de affyrede deres Geværgranater saaledes, at de faldt ned ved Tunnellens Udgang. Det var et rent Helvede, Engelskmanden havde beredt os.

Vi var kun 30 Mand, der kom tilbage, vi havde i denne korte Kamp mistet 120 Mand og begge Officerer. Den sidste, Løjtnant Boyens, faldt paa Hulvejen. En Underofficer overtog Kommandoen, og vi lagde os foreløbig til Ro i Vejgrøften og i Granathuller. Henimod Aften, da det var blevet mørkt, kom to Mand slæbende med en haardtsaaret Sergent. Man kunde se paa hans Ansigt, at han led frygtelige Smerter. De to, der kom slæbende med ham, havde ligget hele Dagen mellem døde og saarede uden at røre sig. Englænderne kunde se dem, og hvis de rørte sig, vilde

der blive skudt. I Mørket havde de vovet at krybe frem og det var lykkedes dem at faa Sergenten med tilbage. Vor Sanitetsafdeling var i ivrig Virksomhed.

Kort efter blev vi dirigeret tilbage til en lille By, der var lige saa ødelagt som de andre. Kvarteret var i Kælderne. I den Kælder, der blev os anvist, laa Gulvet overspreedt med Kartofler. Oppe i Huset fandtes der Sengetøj, og det blev bragt ned i Kælderen, og vi fik snart lavet Leje. Efter den sidste Tids Strabadser skulde vi her ligge i Hvilestilling en Tid lang. Vi indrettede os saa bekvemt som muligt, og næste Morgen fik jeg mig, første Gang efter længere Tid, grundig vasket. Ved at undersøge Huset fandt jeg noget Linned, jeg kunde bruge, og følte mig som et fornyet Menneske. Den Dag maatte vi selv sørge for Forplejningen, da „Gullaschkanonen“ ikke kunde naa hertil før mod Aften. Til Middagsmad lavede vi engelsk Bøf og Kartofler. Køkkenet blev betroet til en Kammerat, der forstod sig lidt paa Madlavning. Da Komfuret ikke vilde brænde, fik vi fat i en Blik-tønde; i Bunden og paa Siden blev der slaaet Huller, og Komfuret var færdigt. Det blev stillet hen i Døren og Madlavningen begyndte. Andre dækkede Bord med hvid Dug, Knive og Gaffler. Pludselig slog en Granat ned i Taget af et Hus lige over for. Kokken greb Panden i sin Forskrækkelse og sprang ned ad Kældertrappen, hvor han tog Fejl af de sidste tre-fire Trin og tabte hele Herligheden. Da Bestyrtelsen havde lagt sig lidt, maatte vi til at lave alt om igen, og den stakkels Kok fik mange Spydigheder at høre. Endelig kunde vi gaa til Bords. Det var længe siden, vi havde spist saa fint. Der blev drøftet mangt og meget, og Talen drejede sig mest om dem, der blev derude, dem vi saa ofte havde delt Savn og Glæde med. Mange af dem havde jo Hvile, men hvorledes stod det med de savnede. Mange af dem laa vist med stærke Smerter og maaske med Dødens Mærke i Ansigtet, andre var maaske vandret i engelsk Fangenskab. Og hvad os selv angik, hvem kunde vide —. Der var Alvor omkring Bordet. Savn og Lidelse havde sat Præg

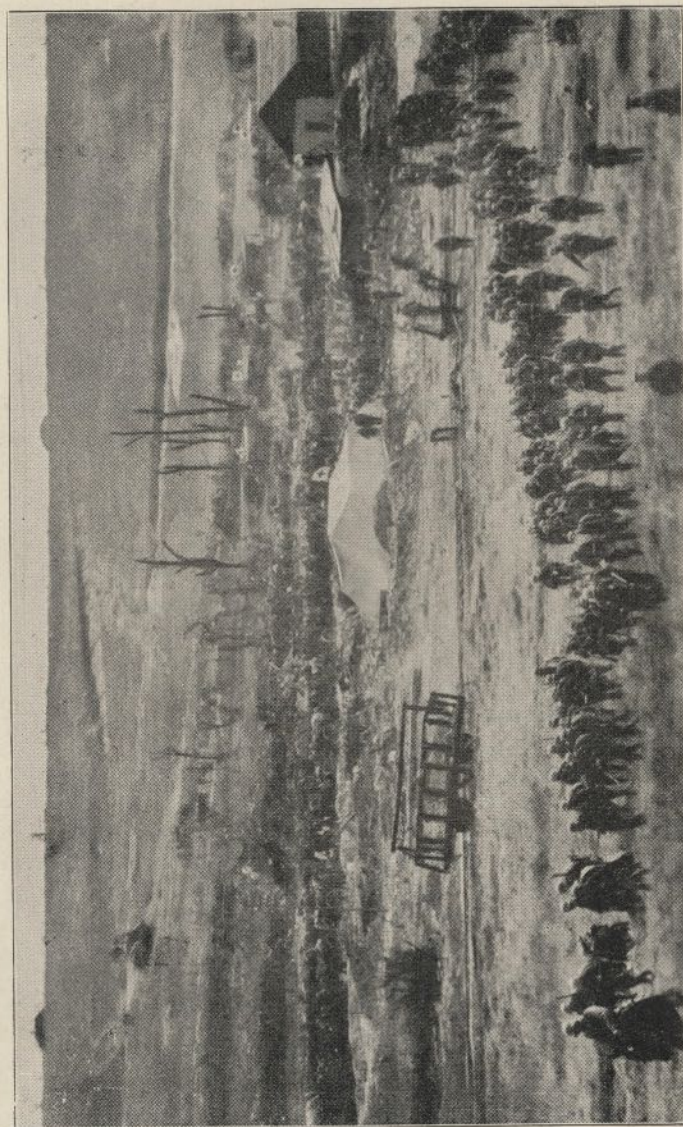
paa alle Ansigter. Vi unge var bleven Mænd med alvorlige Tanker.

Efter Taflet gav vi os til at efterse vore Uniformer og Udrustningsgenstande. Alt trængte til Eftersyn. Om Aftenen kom vort Køkken, og en Mand fra hver Gruppe skulde hente Forplejningen. Jeg gik med for Selskabs Skyld, bevæbnet med Kogekar og Feltflasker til at bære Portionerne i. Efter at Maden, Cigarer og Cigaretter var udleveret, begav vi os paa Tilbagevejen. Mørket var faldet paa og paa de næsten ufarbare Veje maatte vi gaa forsigtig. Vi gik i Gaasegang, for Granaternes Skyld, der af og til slog ned i Nærheden. Orienteringen var vanskelig, og jeg havde Fornemmelsen af, at vi var gaaet vild, da vi efter min Regning havde været for længe undervejs. Pludselig blev vi stoppet af et stort Træ, der laa tværs over Vejen, det kendte vi ikke. Just da vi raadslog om, hvad vi skulde gøre, kom en Person gaaende. Det var en Kammerat fra et andet Kompagni, og han kunde vise os den rette Vej. Vi maatte et Stykke tilbage, og det varede ikke længe, før vi var hjemme. Kompagniet begyndte at blive urolig for os og stod udenfor Husene, da vi kom an. Provianten blev fordelt og enhver dyrkede sin Mammon.

Nogen Tid efter fik vi en ny Løjtnant som Fører. Han blev forestillet for os, og han udtalte Haabet om godt Kammeratskab og Samarbejde. Jernkorset af første og anden Klasse prydede hans Bryst; af hele hans Optræden kunde vi skønne, at han var Feltsoldat og ingen „Grønskolling“. En af sidste Slags ønskede vi ikke som Fører.

En Tid lang laa vi i Ro. Ro kan der egentlig ikke være Tale om, da vi laa saa nær ved Kamplinien og indenfor Granaternes Rækkevidde. Men der var ikke overhængende Fare, naar vi selv tog os i Agt. En Nat blev vi pludselig sat i Allarmberedskab, det vil sige, at vi laa i fuld Udrustning, parat til at rykke ud. Om Morgenhen ved Kl. 4 blev vi purret ud og atter gik det ud til forreste Linie. Ved en gammel Vandmølle blev der gjort Holdt og hver blev forsynet

med tolv Haandgranater. Samtidig fik vi Forstærkning af Pionerer, og derved blev vor Afdeling bragt op paa den dobbelte Styrke. Ad en Gangsti naaede vi en Jernbanelinie, den fulgte vi et langt Stykke, indtil vi kom til et Sted, hvor Jernbanesveller stod opstablet i en lang Række. Imidlertid gryede det ad Dag og vi maatte begynde med at tage os i Agt, da Fjenden snart vilde kunde se os. Det varede heller ikke længe før Kuglerne begyndte at fløjte og med stærke Smæld slog de ned i Svellerne. Fremrykningen maatte nu foregaa angrebsvis i Spring, fra den ene Træstabel til den anden, og paa den Maade naaede vi den sidste uden Tab. Med det næste Spring paa ca. 30 m skulde vi naa et lille Skur, og derfra skulde vi over til en Vejskrænt, som var Udgangspunkt for det egentlige Stormangreb. Den første, der skulde frem, var en Pioner; han havde ikke Mod til at foretage Springet. Den næste sprang først, men han kom kun midtvejs, hvor han styrtede og rørte sig ikke mere. Dette Syn var ikke opmuntrende for os. Først nævnte Pioner gravede sig allerede ned, hvor han stod, og bandede paa, at det var det rene Vanvid og den sikre Død. I dette Øjeblik kom vor Løjtnant og gjorde en Ende paa vor Modløshed, derved at han selv som første vovede Springet, og det lykkedes ham. Mere Opmuntring behøvede vi ikke, og snart var vi alle ved Skuret i god Behold undtagen vor døde Kammerat, der først havde beseglet sit Heltmod. Overfor Løjtnantens lyse Mod maatte vi andre skamme os. Med samme Held naaede vi det næste Punkt, Skrænten. Herfra skulde vi storme et Stykke Jernbanedæmning, som Fjenden haardnakket holdt besat. Først skulde Dæmningen i ca. 6 Minutter lægges under kraftig Ild fra vort Artilleri og derefter tages i Storm af os. Som løst ved en elektrisk Kontakt begyndte Artilleriet, og uophørlig slog Granaterne ned paa Dæmningen. Vi havde gravet os lidt ind i Skrænten og laa og lyttede til de voldsomme Detonationer, som rystede Jorden helt over til os. En Kanon af meget stor Kaliber skød for kort og en Granat kre-

Paa Vej til forreste Linie

perede i vor Linie. Et Øjeblik kunde man hverken høre eller se, en Sky af Støv, Jord og Sten dækkede alt. Alligevel forekom det mig, at jeg hørte et Skrig ved Siden af mig, og da jeg kunde trække Vejret lidt igen, krøb jeg ud af mit Hul for at se, hvorledes Situationen stod. Mig mødte et uhyggeligt Syn, min Sidekammerat, ved Navn Steinlein, laa frygtelig tilredt af en Granatstump; hans Hoved var knust. I samme Moment steg en rød Lyskugle op, og jeg vidste hvad det betød: Artilleriet skød for kort. Vor Løjtnant havde straks bemærket Ulykken og gav Signalet for at forebygge videre Tab. Jeg var kravlet lidt op ad Skrænten, hvor jeg kunde se over til Dæmningen. Det saa ud som om hele Dæmningen stod i Kog og Brand. Flere Englændere, der havde ligget foran Stillingen, flygtede over paa den anden Side. En af dem slæbte en saaret Kammerat med. Det lykkedes at bringe ham i Sikkerhed. Uafbrudt faldt Granaterne ned over den engelske Linie. Snart var alle kommet op paa Skrænten for at være parat til at springe frem, naar Artilleriet tav.

Nu stormede vi frem, men kom ikke ret langt. Hvis vi havde troet, at Fjenden var bleven svækket af den voldsomme Beskydning, tog vi fejl, og vi blev modtaget af kraftige Salver, baade fra Rifler og Maskingeværer, saa vi maatte kaste os ned, ikke tyve Skridt fra vort Udgangspunkt. Heldigvis var Terrainet af den Beskaffenhed, at vi kunde faa lidt Dækning, ellers var ikke en af os kommen levende tilbage. Det var en meget farlig Stilling for os; vi kunde hverken komme frem eller tilbage, og dertil maatte vi ligge ganske rolige og ikke hæve Kroppen for ikke at byde Engelskmanden noget at skyde efter. En Kammerat, der laa til højre for mig, havde faaet et Strejfskud i Panden og var ved at forbinde sig selv. Det var ikke saa nemt, da han altid skulde tage sig i Agt for ikke at hæve sig for højt. — Kammeraten til venstre raabte til mig, om jeg vilde med tilbage, da han ikke vilde ligge der hele Dagen, indtil det blev mørkt. Han rejste sig koldblodig op og gik rolig tilbage den Vej

han var kommen. Det var maaske gaaet godt, hvis han ikke havde begaaet den Uforsigtighed at vinke til Fjenden med sin Staalhjelme lige før han skulde stige ned ad Skrænten. Der faldt en Del Skud og han faldt forover, men død var han ikke, da han kort efter begyndte at kravle videre tilbage. Derved fik han Bagdelen for højt i Vejret, der faldt atter et Par Skud, og han væltede om paa Ryggen, slog begge Arme fra sig, og var død.

Skulde jeg tilbage, maatte jeg bære mig ad paa en mere fornuftig Maade. Jeg begyndte med at lægge mine Haandgranater fra mig, da de for det første hindrede mig i at løbe og for det andet, hvis en Kugle skulde træffe en Sprængkapsel, saa vilde jeg blive revet i Stumper og Stykker. Saa vendte jeg mig om, idet jeg stadig passede paa, at holde Kroppen ved Jorden, trak mit højre Ben op under mig for at sætte fra med et stærkt Spring. I næste Øjeblik suste jeg afsted, og naaede, uden at der blev skudt paa mig, ned ad Skrænten. Det sidste Stykke blev taget pr. „Kolbøtte“. Der blev jeg hilst med Glæde af nogle Kammerater, der havde benyttet samme Metode som jeg. Vi ventede til Mørket faldt paa, og de andre, der havde ligget derude hele Dagen, kom tilbage. Samme Nat kom vi tilbage til vort gamle Kvarter, da vi ikke havde Ordre til at holde Stillingen.

Ved Parolen den næste Dags Morgen blev det os meddelt, at vi skulde i Hvilestilling. Vi havde lidt saa store Tab, og de, der var tilbage, trængte i højeste Grad til Ro.

I længere Tid laa vi i Hvilestilling. Den ene Dag gik som den anden, og der skete ikke noget nævneværdigt. Sammen med flere Kammerater blev jeg dekoreret med Jernkorset II. Kl.

Saa kom Ulykken ogsaa for mig. En Aften var jeg sendt ud til Køkkenet for at hente Proviant. En Gasgranat slog ned og eksploderede lige ved Siden af mig. Før jeg fik Tid til at faa Gasmasken paa, havde jeg faaet nok. Jeg blev gasforgiftet, og under det derpaa følgende lange Sygeleje var mine Iagttagel-

sesevner stærkt svækkede, saa jeg kun husker enkelte Ting og som Følge deraf ikke er i Stand til at give en klar Fremstilling af Begivenhedernes Gang i dette Tidsrum.

Først i Oktober 1918 var jeg bleven saa rask, at jeg kunde sendes tilbage til min Afdeling. Mit Ophold ved Kompagniet skulde imidlertid blive af kort Varighed; thi den 17. i samme Maaned blev jeg taget til Fange, og Resten af Krigen maatte jeg tilbringe som Krigsfange i Tours.

Det var en taaget Morgenstund, den 17. Oktober 1918. En Berliner og jeg var paa Vagt udenfor Byen St. Martin. Vi stod paa en fremskudt Post, og da vi ved 6 Tiden vilde trække os tilbage, blev vi anmodet om at blive derude, da der var mørkt endnu. Knap havde vi indtaget vore Pladser igen, da Fjenden aabnede Ilden med en saa voldsom Heftighed, at vi maatte sørge for at bringe os i Sikkerhed saa hurtigt som mulig. Vi trak os tilbage gennem en Frugthave og sprang fra Træ til Træ for at dække os for Kuglerne. Vort Kvarter var i Kælderen i et af Husene i Nærheden, og der søgte vi hen. Hele Byen blev lagt under Granatild. Vor Gruppeløder kom springende ned i Kælderen og spurgte, om ikke en vilde følge ham ned gennem Haven til Hulvejen, hvor han havde opdaget en fjendtlig Lastbil, som han mente, vi nemt kunde tage. Jeg tog en Pistol i Lommen og fulgte ham. Vi kunde høre Motoren brumme længe før vi kom derhen, og idet jeg listede mig hen til Skrænten af Hulvejen, saa jeg, at det ikke var en Bil, men en Tank. Den sad paa en eller anden Maade fast. Det var vist Meningen, at den skulde angribe Byen, hvor vi laa i Kvarter. Sergenten fik den nu ogsaa at se, og jeg fik Ordre paa at opsøge Løjtnanten og give ham Meddelelse derom og samtidig spørge, om vi skulde ødelægge den med Haandgranater eller om der skulde sendes Bud efter Artilleri. „Nej, det besørger vi selv,“ sagde Løjtnanten, „ødelæg den kun med Haandgranater, der ligger nogle derinde i Værelset

ved Siden af.“ Det var flere Haandgranater, der var bundet sammen til en, som vi kaldte „geballte Ladung“. Jeg tog fire af dem og løb afsted, ned i Håven, hvor Sergenten ventede paa mig. Der var nu kommen flere til og vi listede os ned til Hulvejen for at angribe Tanken. Men til vor store Forbavselse var den forsvunden. Den maatte endnu være et Stykke længere tilbage i Hulvejen, da vi kunde høre den. Vi løb efter Lyden og indhentede den snart. I Tankens Overdæk var der en Aabning paa ca. en Meter i Kvadrat. Den gjaldt det om at træffe. Jeg gjorde den første Granat klar og tog Sigte, men jeg forfejlede Maalet og traf en af de store Drivremme, der gaar rundt om Tanken. Samtidig havde Sergenten kastet sin Granat. Han traf omtrent samme Sted som jeg. Eksplosionsstyrken var fordoblet ved de sammenbundne Haandgranater, som gav et frygteligt Brag, og Følgen var, at Tanken standsede. Den sendte et Par Skud opad Skrænten, men da den var ret høj, slog Kuglerne ind i Skrænten under os. Vi gav den Resten af vore Granater, og saa sprang vi afsted for at hente flere. Jeg vidste, hvor vi kunde hente dem, og løb foran for at vise Vej. I fuldt Løb gik det igennem en Have; jeg var lidt forud for mine Kammerater, og da jeg kom ud af Laagen for at springe tværs over Vejen, kom pludselig en fjendtlig Officer om Hushjørnet og rettede sin Revolver mod mig. Jeg vendte kort omkring og løb tilbage gennem Laagen; et Par Kugler, der blev sendt efter mig, ramte Laagen lige bag min Ryg. I en Hast fik jeg Forbindelse med Kammeraterne, som jeg hurtig forklarede Situationen, og vi besluttede at søge Dækning i Husene. Nogle sprang ned i Kælderen, men jeg blev i Stuen, da jeg var bange for Kælderen. Med Kældere gør man kort Proces, der bliver kastet en Haandgranat derned for at „rense“ den. Sergenten og en anden Kammerat gjorde mig Selskab. Ved at liste mig hen til Vinduet, kunde jeg se, at Officeren stod der endnu og vinkede Soldater til. Meningen har været, at vort Hus skulde omringes.

Pludselig fattede jeg en Beslutning. Jeg gik hen til Vinduet, der hverken havde Glas eller Sprosser, og strakte begge Hænder i Vejret. Officeren saa mig straks og hævdede sin Revolver mod mig. Det rislede mig iskoldt ned ad Ryggen, og jeg havde en Fornemmelse af, at mit Haar rejste sig paa Hovedet. Vel havde jeg ofte været Døden nær, men aldrig staaet saa værgeløs over for en Fjende, som i dette Øjeblik. Hvad skulde hindre den amerikanske Officer i at krumme Fingeren paa Hanen og sende mig over i en anden Verden, da man ikke tog det saa nøje med en fra eller til i denne Tid. Men Officeren betænkte sig, han vinkede ad mig med den anden Haand, at jeg skulde komme til ham. For ikke at komme ham af Syne, gik jeg lige igennem Vinduet hen til ham, hele Tiden med oprakte Arme, og hans Revolver var rettet mod mit Bryst. I tre Skridts Afstand blev jeg staaende foran ham og forsøgte at aflæse min Skæbne af hans Ansigt, men han fortrak ikke en Mine. Han rettede nogle Ord til mig paa engelsk, men jeg forstod ham ikke. En Soldat, der stod i Nærheden, kom da til og tiltalte mig paa tysk. Paa godt tysk blev jeg spurgt, hvor mange der var inde i Huset. Jeg svarede: „En halv Snes Stykker.“ Derpaa fik jeg Ordre til at vende om og gaa samme Vej tilbage gennem Vinduet og ind i Huset for at hente mine Kammerater. Soldaten fulgte mig i Hælene med opplantet Bajonet. Jeg gik hen til Kælderen og raabte derned, at alle skulde komme op, jeg var allerede fange og havde Ordre til at hente dem. Hele Tiden stod Soldaten med Geværet i Anslag, men jeg følte ingen Lyst til at knibe ud; thi jeg var led og ked af det hele. Allesammen kom vi ud, og vi blev stillet op mod en Væg. Der blev kommanderet „Armene i Vejret“, og nogle Soldater begyndte at undersøge vore Lommer. Vaaben havde vi ikke hos os, men de stjal alt, hvad der havde Værdi. Mit Ur, som jeg saa nødig vilde undvære, gik samme Vej, og han som tog det sagde med et bredt Grin: „Souvenir!“ Efter denne grundige „Renselse“ blev vi stillet op i

en Kolonne, og en Soldat, der var saaret i Haanden, fik Ordre til at eskortere os. Det var flinke Folk, og en af dem taltale os paa tysk og gav os hver en Cigaret. Af ham fik vi at vide, at det var Amerikanere, vi havde kæmpet med, og ikke, som vi antog, Englændere. Marschen gik igennem Byen; hist og her stod en Gruppe klinet op mod Muren og gennemgik samme Rensningsproces som vi. Amerikanerne tog den Morgen omkring tusind Mand af vore til Fange.

Vejen førte over en lille Bro, hvor jeg saa en tysk Soldat ligge lænet op mod et Træ. En Granat havde slaaet det ene Ben af ham, lige ved Knæet. Benet laa et Stykke derfra. Han levede endnu; thi han lukkede Øjnene op idet vi gik forbi, som om han vilde sige: „Hjælp mig!“ — Men vi var Fanger, vi maatte følge Trop og overlade den ulykkelige til sin Skæbne.

I en By ved Navn Rusini blev der gjort Holdt ved en større Bygning, hvis Kælder blev benyttet til foreløbig Forbindingsplads og Opholdssted for saarede. Hele Dagen maatte vi bære saarede tilbage fra Kampens linien og det var næsten værre end at ligge i vor egen Ildlinie. For at gøre Transporten bekvemmere, foreslog vi vor Vogter at tage en Dør til at bære de saarede paa. Han gav sit Minde dertil, og vi gik hen til et Hus i Nærheden for at løfte Gadedøren af. Da vi aabnede den, for vi forskrækket tilbage. Ud af Døren kom en Kvinde med Haaret flyvende om Hovedet og en stor Kniv i Haanden. Vanvid talte af hendes Øjne; efter hendes Gebærder at dømme, havde hun afset det paa vore Hoveder. Jeg følte en stærk Medlidenhed med denne ulykkelige, sindsforvirrede Kvinde. Vor Vogter drev hende tilbage med Bajonetten, og vi tog Døren og gik.

I to Dage bragte vi saarede tilbage, og jeg glemmer aldrig de Vredesudbrud fra disse saarede Mennesker, der gav os Skylden for alle deres Lidelser. Da der stadig kom flere Fanger til, blev vi samlet til en større Transport og ført tilbage under ridende Bevogtning.

I halvandet Døgn maatte vi undvære det nødvendigste hvad Føden angik, især Tørsten plagede os, saa vi ofte var Fortvivlelsen nær.

Idet vi passerede igennem en Landsby, kom en gammel Mand ud fra et Hus og haanede os. Han overdyngede os med Skældsord, spyttede paa os, og slog flere af os med sin Stok. Det var en nedværdigende Behandling, men vi var jo Fanger, og Fanger har ikke Krav paa Ret. Den gamle kunde maaske nok have Aarsag til at hade Tyskerne, som muligvis havde ødelagt hans Hjem, men hans Handlemaade overfor os værgeløse Fanger, var ikke en Mand værdig.

Et Sted ved Vejen stod engelske Soldater og vandede deres Heste. Ved at se det klare Vand løbe ud af Ledningen, kunde jeg ikke styre mig længere. Jeg led en ubeskrivelig Tørst, og med min Feltflaske i Haanden styrtede jeg ind mellem Hestene til Vandrøret, hvor det ogsaa lykkedes mig at faa den fyldt. Min Forsvinden var bleven opdaget, og en Rytter sprængte efter mig med Pistolen i Haanden, men da der alle Vegne var overfyldt med Soldater, kom jeg ubemærket ind i Geleddet igen. Jeg drak lidt af Flasken og Resten blev delt mellem mine nærmeste Kammerater. Kun den, der selv har prøvet hvad det betyder at lide Tørst ved, at det er en djævelsk Fornemmelse. Det havde begyndt at regne lidt, og det var et underligt Syn at se nogle gaa med Bægeret i Haanden for at opfange de enkelte Regndraaber.

Om Aftenen kom vi til en provisorisk Fangelejr, hvor vi skulde tilbringe Natten. Det var en stor Plads, indhegnet med et tre Meter højt Staaltraadsnet. Uden om patrouillerede stadig Vagtmandskab. Haabet om at faa noget at spise den Aften gik Glip, og at søge Hvile paa den kolde, fugtige Jord følte ingen Trang til. Trætheden gjorde dog en Ende paa det hele. Sammenstuvet i tætte Klynger, for at holde Varmen, var vi falden i Søvn, men kun for en kort Tid.

Midt om Natten blev vi vækket ved Flyveralarm. En tysk Flyver kastede Bomber ned og lavede en Del Ravage paa en By i Nærheden. Da jeg vaagnede, var jeg helt stiv af Kulde og tog mig derfor en lille Travetur rundt i Lejren, indtil jeg atter fik lidt Følelse i Kroppen. Jeg lagde mig ikke mere til at sove den Nat; om Morgen fik vi nogle tørre Kiks udleveret, som vi spiste med stor Graadighed, da vi ikke havde faaet noget om Aftenen. Vort Drikkevand blev hældt i store Kar, og vi kunde drikke, hvis vi havde noget at øse med, ellers maatte vi bruge Hænderne. Samme Dag blev vi transporteret længere vestpaa. Efter mange Savn og Lidelser og endeløse Marschture, naaede vi den store engelske Fangelejr Fox Kamp. I denne Lejr, hvor vi hele Tiden led Sult og Tørst, opholdt vi os i tre Uger. Vi boede i Spidstelte, der var beregnet til otte Mand, men vi blev stuvet femten Mand i hvert. Middagsmaden bestod af noget, der nærmest lignede Opvaskevand med Kartoffelskrælling i, og Rationerne var smaa. Elendigheden forøgedes ved, at vi plagedes af Utøj, som generede os baade Dag og Nat. Hver Dag skulde vi træde an, for at konstatere, at ingen manglede. For mange kneb det at holde sig rank i Ryggen, saa længe det varede, og de engelske Befalingsmænd generede sig ikke ved til Tider at bruge Stokken. Alle af Amerikanerne tagne Fanger fik malet de fire Bogstaver paa Ryggen: A. P. O. W. = American prisoner of war (amerikansk Krigsfange). Det blev malet med en Farve, der ikke kunde slettes ud.

Endelig, efter tre Ugers Forløb, slog vor Befrielseshæder. Amerikanerne forlangte deres Fanger udleverede. Englænderne havde overtaget os foreløbig, da Amerikanerne ikke havde Lejrplads til os. Den engelske Lejrkommandant og en Tolk kom ind i Lejren og bekendtgjorde, at alle amerikanske Fanger skulde komme udenfor Porten. Jeg skyndte mig ud af Porten; der blev vort Mærke paa Ryggen set efter, og der lød et „all right“, hvorefter jeg saa kunde løbe hen til de andre, der var stillet op i Kolonner. Da

vi alle var samlet, satte vi os i Bevægelse under engelsk Eskortering. Efter at Englænderne havde ledsaget os en halv Times Tid, blev de tilbage, og vi gik ind mellem to Rækker amerikanske Soldater. Det forekom mig, som om de saa lidt medlidende paa os. Vort Udseende har heller ikke været det bedste efter de sidste Ugers Strabadser med Sult og Tørst. Der blev gjort Holdt; en af Vagtposterne spurgte mig, om vi havde haft det daarligt. Det kunde jeg ikke nægte. Han forsikrede mig, at vi for Fremtiden nok skulde faa det bedre. „Vi Amerikanere er ikke saa slemme“. Paa mit Spørgsmaal om, hvor de havde i Sinde at føre os hen, svarede han: „Til det amerikanske Hovedkvarter i Tours“. Samtalen førtes paa tysk, flere af dem var Tysk-Amerikanere.

Vi blev ført til en Banegaard og kom i Toget, efter at vi var rigelig forsynet med Proviant. Vognene var af den Slags man bruger til Kreaturbefordringer, og vi kom 27 Mand i hver. Toget satte sig i Bevægelse. Ved hver Station, hvor Toget holdt, var Amerikanerne utrættelige med at hente os Vand. Jeg husker ikke, hvor længe vi kørte; vi kom igennem Amiens og Paris, sidste By ved Nat. Det var Eftermiddag, da vi kom til Tours, og vi blev straks ført til Lejren, der skulde blive mit Opholdssted de næste otte Maaneder. Marschen derud tog vel en halv Times Tid. Det første Indtryk, jeg fik af Lejren, var dens mønsterværdige Orden. Lejren havde flere Afdelinger, hver for sig indhegnet med Traadvæv. I hver Afdeling var bygget seks store, rummelige Træbaracker, af hvilke de fire benyttedes til Ophold, en til Køkken, en til Vaskerum samt et Skur med W. C. Rundt om hele Lejren førte en Vej til Vagtposterne, og i hvert Hjørne stod et højt Stade med Maskingeværer, der kunde bestryge hele Lejren. Vi blev ført op ad Midtgangen og ind paa en stor Plads, der blev benyttet til Fodboldsplads. Her fik vi Lov til foreløbig at passe os selv. Jeg satte mig ned med den Følelse, at det værste nu var forbi, og at vi nu endelig skulde behandles som Mennesker igen. De sidste Ugers

Behandling havde næsten fæstnet den mørke Tanke, at vi var noget menneskeligt Udskud, der ikke havde Ret til at være til, og som kun blev taalt af andre. Men hvorfor? Det var ikke efter min egen Villie, at jeg sad her saa mange, mange Mil fra Hjemmet og berøvet min Frihed, det højeste, man kan fratage et Menneske. Det var dog en Trøst, at Fremtidsudsigterne var bleven lidt lysere.

En amerikansk Officer med Tolke kom ind paa Pladsen, og de stillede os op efter vore Navnes alfabetiske Orden. Af og til blev der hentet en Trop paa en Snes Mand. Vi blev ført hen til en stor Hob Klædningsstykker. Her skulde vi trække vor Uniformfrakke af og kaste den hen paa Hoben til de andre. Som jeg senere fik at vide, blev de brændt. Det var med et vist Skadesfryd, at jeg tænkte paa de mange smaa „Graabassere“, der nu fik deres velfortjente Straf, efter at de havde pint mig i lange Tider. — Derpaa blev vi ført hen til en Barak, og Tolken forklarede os, at vi kunde afgive eventuelle Værdigenstande, Ur, Penge eller andet imod Depotbevis, saa at vi kunde faa vore Sager igen, naar vi engang skulde sendes hjem. Jeg maatte smile, naar jeg tænkte paa den Glubskhed, da vi blev „renset“ ved vor Tilfangetagelse. En for en kom vi ind i en Barak, hvor vi skulde opgive vore Navne og vor Bopæl, for at de derhjemme saa snart som mulig kunde faa at vide, hvor vi opholdt os. I Midten af Barakken stod et stort Bord med Tobak, og hver kunde rulle sig en Cigaret, det vil sige, hvis vi kunde. Jeg havde aldrig prøvet det, og det lykkedes mig heller ikke. En Amerikaner var saa venlig at rulle en for mig. I et tilstødende Rum skulde vi klæde os fuldstændig af, og vi blev ført ind i et komplet indrettet Baderum med Styrtebad. Sivsko og Sæbe stod parat, og her gennemgik vi en grundig Renselsesproces, der gjorde os udmærket godt. Vandet var godt tempereret, og vi skrumpede hverandre saa det var en Lyst. Til sidst fik vi en kold Dushe, og saa var vi færdige. En Læge stod ved Indgangen til det næste Rum. Vi

blev grundigt undersøgt, og de, der fejlede noget, blev sendt ind i et Rum til højre, de raske til venstre Side. Jeg fejlede ikke noget og kom altsaa ind i Værelset til venstre. Der fik vi Skjorte og Underbenklæder, som vi maatte trække paa, alt imedens vi gik fremad. Efterhaanden, som vi kom frem, blev vi fuldstændig klædt paa, og til Slut kom vi ind i en stor Hal, hvor der laa en mægtig Dynge af blaa Poser. Jeg fik Ordre til at tage mig en Pose og forføje mig hen til et Bord, hvor der sad en Skriver. Han uddelte Sedler, og min bar Mærket „2. A.“ Det var Numret paa det Indelukke, hvor jeg skulde have mit Opholdssted. Den amerikanske Vagtpost, som stod uden for Døren, tog sig af os, og førte os hen til den Barak, paa hvilken vort Nummermærke lød. Barakken var i sin fulde Længde skilt i to Dele ved en lang Gang. Paa begge Sider var smaa Rum med Senge til fire Mand, to og to over hverandre. Overalt var elektrisk Lys og en Orden og Renlighed uden Lige. Min Plads blev mig nu anvist paa en af Sengene, og jeg lukkede min Pose op for at se, hvad den indeholdt. Først trak jeg tre store Tæpper ud, derpaa fulgte et Sæt Linned, Spiseredskaber, Kam, Spejl og Sæbe, Haandklæder og en Tandbørste. Et saa komplet Udstyr var det længe siden, jeg havde været Ejer af. Efter Bispisningen, som bestod af Majssuppe, Hvedebrød og et Stykke Flæsk, lagde jeg mig til at sove, en god og drømmefri Søvn, som varede uafbrudt til næste Dags Formiddag, da Uroen i Lejren vækkede mig. Jeg følte mig uendelig godt tilpas, for det var længe siden, jeg havde sovet uden Tøj. Der blev sørget godt for os, hvad Forplejningen angik, og det trængte vi ogsaa haardt til. I hele tre Uger fik vi Lov til at passe os selv. Bestille noget skulde vi ikke, og vi begyndte at komme til Hægterne igen efter den forudgaaende Elendighed.

Da Amerikanerne kunde se, at vi atter var kommen til Kræfter, blev vi udkommanderet til Arbejds-tjeneste. Vi kom ind i Byen og hjalp ved Proviantstransporter fra Banegaarden til de forskellige Depoter.

Selvfølgelig var vi stadig under Bevogtning af en amerikansk Vagtmand. Der var ikke Fare for, at vi skulde løbe bort her, midt i Frankrig. Værre var det med Franskændene, der vilde os til Livs, hvor de kunde, da de jo nærede et grænseløst Had til os tyske Soldater.

Naar vi for Eksempel kørte gennem Gaderne med Lastbil, kunde Befolkningen staa og true os med Bevægelser, hvormed de vilde sige, at vi skulde have Halsen skaaret over eller lignende. Men vi havde en god Vogter i Amerikaneren, for de fleste af dem kunde heller ikke lide Franskændene. En Dag, da vi kørte til Banegaarden for at hente Proviant, blev vi fra et aabent Vindue bombarderet med raadne Æbler, og det traf sig saa heldig, at Amerikaneren, der stod bag i Bilen, blev ramt. Han skændte saa godt han kunde, og saadanne smaa Episoder bidrog heller ikke til at fremme et godt Forhold mellem Amerikanerne og Befolkningen. Af den Slags oplevede vi mange Ting, der tydelig viste, hvordan Franskændene hadede os. Ved Indkørslen til Banegaarden kom vi en Dag forbi en finere Herre, der truede og tilraabte os „la boche“ som betyder „Svinehund“. I det samme kom Bilens Baghjul i en Vandpyt og oversprøjtede den uforskammede, saa det var en Lyst. Vi kunde selvfølgelig ikke holde os alvorlige og brast ud i en høj Latter. Det gjorde ikke Sagen bedre. Herren blev fuldstændig rasende, og jeg kunde længe se ham staa og skabe sig som en fornærmet Dreng.

Der hengik syv Maaneder med dagligt Arbejde og god Forplejning. Om Søndagen havde vi tysk Guds-tjeneste om Formiddagen og Fodboldspil om Eftermiddagen. Vi fik ogsaa vort eget Teater og manglede intet, undtagen Friheden. Som det altid er, længes man mest efter den Ting, man ikke kan faa.

En Dag kom der en Kommission fra Danmark, for at hente os Sønderjyder hjem. Vi blev samlet fra de forskellige Lejre og det viste sig, at vi kun var 97 Sønderjyder i amerikansk Fangenskab. En fjorten Dages Tid var vi afskilt fra de andre Fanger, og saa gik Rejsen hjem til Danmark.

Om Morgenens Kl. 4 tog vi Afsked fra Lejren, og vi gik samme Vej tilbage, som vi var kommen for otte Maaneder siden. Vi forlod Amerikanerne med gode Minder og taknemmelige Følelser, de havde vist dem som Mennesker og som Gentlemen helt igennem, og gjort os Opholdet saa let og behageligt som muligt. Hvem der ikke havde det godt, var selv Skyld deri. En eneste amerikansk Vagtmand ledsagede os til Banegaarden, da vi nu var frie Mænd og ikke mere blev betragtet som Fanger. Der var Glæde og Munterhed over hele Linien og under Tale og Spøg blev vi placeret i Toget, ikke som sidst, i Kreaturvogne, men 3die Klasses Personvogne. Turen op til Rouen var den rene Lysttur for os — jeg tænkte paa Turen omvendt for otte Maaneder siden.

I Rouen havde vi et Ophold paa otte Dage, der skulde vi vente paa Dampskibet St. Thomas, som skulde sejle os hjem til Danmark. Her var allerede samlet mange Sønderjyder, og vi var 320 Mand, da vi blev indskibet. Om Natten forlod vi Rouen, vi sejlede forbi Le Havre og tog Kursen igennem Kanalen. Søsygen indfandt sig allerede i Morgentimen, da vi løb ind i den engelske Kanal. Det var næsten Synd for den udmærkede Forplejning, vi fik om Bord og som af de fleste blev ofret til Fiskene. Bedre blev det ikke, da vi kom ud i Nordsøen, hvor Stormen næsten blev til Orkan.

Allerede de første Dage paa vor Sørejse havde jeg gjort Bekendtskab med Skibskokken. Jeg hjalp ham i Køkkenet hvor mit Arbejde hovedsagelig bestod i at skrælle Kartofler, vaske op og andet. Vi var bleven meget gode Venner og tilbragte det meste af Tiden sammen under Rejsen. Han tog mig med ned i Proviantkamret, for, som han sagde, at malke Koen. „Har I ogsaa en Ko om Bord?“ spurgte jeg. Kokken smilte, og jeg fulgte ham ned i Lasten, hvor han tog nogle Daaser kondenseret Mælk og forklarede mig, at det var „Koen“. I en vis Forstand havde han Ret. Ved samme Lejlighed fik vi os ogsaa en

god dansk Pilsner. Det var en Nydelse, en saadan en havde jeg ikke smagt i lang Tid.

Ved Middagstid sejlede vi forbi en Mine, der laa og skvulpede ca. 100 Meter fra Skibet. Kaptajnen meddelte det til Englænderne ad traadløs Vej og endnu inden vi var ude af dens Synskreds kom en engelsk Torpedojager og ødelagde den. Den blev bragt til Eksplosion ved Maskingeværild, og det var et prægtigt Syn, da den høje Vandsøjle steg op mod Himlen. Samtidig tænkte jeg paa, hvorledes det vilde have set ud, hvis vi var løbet paa den.

Det var oprindelig Meningen at vi skulde Nord om Skagen, men paa Grund af den stærke Storm tog vi igennem Kieler Kanalen, denne Kurs vilde samtidig forkorte Vejen. Vi fik en tysk Lods om Bord og sejlede igennem ved Nat. Jeg var falden i Søvn oppe ved den store Skorsten og fik ikke meget at se af Sejladsen, da jeg først vaagnede efter at vi var kommet i dansk Farvand. Henad Eftermiddagen fik vi Vejle i Sigte, der var vort Bestemmelsested. Med glade Følelser hilste jeg det kære gamle Land, der saa ofte havde beskæftiget mine Tanker, da vi laa dernede paa Frankrigs blodbedækkede Jord.

Et Stykke ud for Vejle Havn ankrede vi op og en dansk Kommission kom om Bord og bød os „Velkommen hjem.“ Cigarer blev budt rundt og vi fik hver en Konvolut med 20 Kroner. Efter at forskellige Formaliteter var gaaet i Orden, lettede vi Anker og sejlede videre. Snart kom det store Øjeblik, da vi skulde betræde den hjemlige Jord.

Vi blev modtaget af en uhyre Menneskemængde, og de gamle Fædrelandssange tonede os imøde. Vi sang begejstret med. Landgangen begyndte og Byens Borgmester holdt en Velkomsttale fra en flag- og blomstersmykket Talerstol. Kaptajnen fik en Tak for god Sejllads og med Musik i Spidsen drog vi igen nem Byen, der til Ære for os havde klædt sig i Festskrud. I en stor Bygning kom vi i Bad og blev ny beklædt fra Top til Taa. Det var underligt at komme i Civiltøj efter saa lang Tids Soldaterliv, og vor Op-

træden har nok været lidt kejtet. De tre Dage i Vejle, hvor alt blev gjort saa festligt for os og hvor alt talte om Kærlighed, lever endnu i mit Minde som de lykkeligste i mit Liv. Min Vært gjorde sit bedste til, at jeg skulde føle mig tilfreds. Det var Forfatteren, Boghandler Andr. Dolleris, der ogsaa i denne Anledning skrev følgende smukke Sang, der blev sunget ved Festen for os i Skyttehuset og som lyder:

*Med Glød af Hjertets Lue, med vid og aaben Favn,
en Velkomsthymne klinger til Jer i Danmarks Navn;
til Jer, der kom tilbage til dette lyse Land —
det Land, som er højlovet af Kvinde som af Mand.*

*Til Jer, som stred dernede i Kampens vilde Leg,
som hørte Pligtens Stemme, og aldrig Pligten sveg,
som satte Eders Viljer og Mod og Kræfter ind
paa det, som aldrig ejed Jert Hjertelag og Sind; —*

*Som stod i Skyttegrave, mens haarde Tider svandt,
som Døden saa i Øjet for hvert Minut, der randt,
som stod i Nød og Fare, til Rejsefærd beredt, —
som Lidelsernes Skare i Overmaal har set.*

*Hvis det en stille Time for Eders Øre klang,
da hørte I vel Sukket fra Sønderjyllands Vang, —
da kunde I fornemme, det strømmed Jer imod
fra Stuerne derhjemme, hvor Eders Vugge stod.*

*Saa fryd da Eders Øje i denne rige Stund,
I ser Korsflaget vaje paa Bøgeskovens Grund;
Det Syn ej overstraales for os paa denne Jord —
og al vor Gensynsglæde, den tolkes ej med Ord.*

*Thi som vi Eder kendte, vi kender Eder end;
ja, drog I ud som Dreng, I vender hjem som Mænd,
og Kampens dystre Alvor og Prøvelsernes Gru
har modnet Eders Tanker og præget Eders Hu.*

*En Tak til Eder Alle, som er tilbage vendt;
en Tak til dem der døde — hvis Grave knap er kendt —
en Tak, en Vedmodstanke til dem med dybe Saar:
Gud signe Eder Alle! han lønne Eders Kaar!*

*De stolte Taarn og Tinder, de ramlede i Grus;
men hjemme her I finder i Fred Jert Fædrehus.
Saa lad det Hus os bygge i Fællig, Mand ved Mand,
og skabe Lys og Lykke for hele Danmarks Land.*

Digteren er nu afgaaet ved Døden, jeg og vi alle
vil bevare ham et trofast og taknemmeligt Minde!

Den tredie Dag efter vor Ankomst til Vejle til-
traadte jeg Hjemrejsen til Sønderjylland, hvor min
Bedstemoder og Søster ventede mig med Længsel.
Hr. Dolleris ledsagede mig til Banegaarden, hvor vi
tog Afsked med hinanden. Et Farvel til nye Venner,
jeg havde fundet under mit tre Dages Ophold, der
forekom mig saa kort, som om det havde været tre
Timer.

Toget satte sig i Bevægelse — det sidste Farvel,
og saa gik det hjemad. Mit Bestemmelsessted var
Bajstrup, en Station syd for Tinglev. Jeg blev mod-
taget af min Søster. Vi faldt i hinandens Arme og
græd af Glæde. Arm i Arm gik vi hjem til Bedste-
moder. Det var netop hendes 80 Aars Fødselsdag,
og hun stod ved Husenden med Haanden over Øjet,
for bedre at se, om jeg ogsaa var med. Det blev
atter et Gensyn under Glædestaarer.

Jeg var hjemme! — Kaffen kom paa Bordet.
Tre Hjerter følte Lykken. For mig var det det lykkelige
Øjeblik, som jeg daglig havde tænkt paa dernede i
Frankrig, igen at sidde i Bedstemoders lune Stue og
drikke Kaffe, oprunden. Prøvelsens Tid, Krigens
Savn og Lidelser var til Ende.
